

Opinia națională

Săptămânal de opinie, informație și idei de larg interes național

Cum utilizează agricultura a patra putere în stat ?

Academician David DAVIDESCU,
Prof.univ.dr. Velicica DAVIDESCU

Astăzi știința a ajuns să fie a patra putere în stat. Dovadă sunt cele 7 țări superindustrializate care, după cel de-al doilea război mondial, au facilitat introducerea în producție a rezultatelor cercetărilor științifice proprii sau au cumpărat patente și invenții din alte țări și au ajuns prin industrializare să domine economia mondială.

Și la noi în țară, dacă vom compara producțiile agricole din anul 1938, considerat ca un an bun, cu producțiile medii obținute astăzi, se constată că de la 1000 kg/ha boabe producția de grâu sau porumb în 1938 s-a ajuns astăzi la producții medii de 2500-3000 kg/ha boabe; aceasta se datorește introducerii de noi tehnologii, ca rezultat al cercetării științifice.

De curând a avut loc o consfătuire convocată de Ministerul Agriculturii, Alimentației și Pădurilor privind cercetarea științifică în agricultură. S-a prezentat mai mult partea organizatorică a cercetării științifice. Nu s-au prezentat prioritățile în cercetarea științifică din agricultură. S-a subliniat mai mult faptul că unitățile de cercetare din agricultură sunt în primul rând unități de producere de sămânță cu potențial de producție ridicat, material săditor pomicol și viticol, de soiuri raionate de cercetarea științifică și de reproducători de elită.

Cercetarea științifică sistematică în România are o vechime de aproape 75 de ani. În această perioadă, cercetarea științifică a rezolvat multe probleme și multe rezultate au fost introduse în practică, ceea ce s-a reflectat în creșterea producției la unitatea de suprafață.

După aproape 75 de ani de cercetare științifică sistematică în agricultură, se simte nevoia ca fiecare unitate de cercetare să facă un bilanț al activității care să cuprindă:

- Ce s-a rezolvat definitiv de la înființarea unității și până în prezent;
- Ce s-a rezolvat parțial și cercetările merită să fie continuate;
- Care au fost nerealizările unor cercetări începute și abandonate;

- Câte lucrări conținând rezultatele cercetărilor au fost publicate;
- Ce colaborări interne și internaționale au avut;

- Care este potențialul uman și calificarea lui (doctorate, membri ai unor academii);
- Care sunt problemele prioritare de cercetare științifică care trebuie abordate în viitor pe fiecare domeniu de activitate.

Pe baza acestor concluzii, analizate de un colectiv competent, se va face o clasificare în unități cu activitate: excelentă, foarte bună, bună, satisfăcătoare, clasificare care să stea la baza acreditării unității.

În etapa actuală, importanța cercetării științifice crește, datorită marilor descoperiri biologice, fiziologice din biochimie, informatică, precum și a transformărilor social-politice și a schimbării structurii de proprietate. Cercetarea științifică din agricultură trebuie să răspundă în primul rând sarcinilor pe care le are Ministerul Agriculturii, Alimentației și Pădurilor. Trebuie stabilite prioritățile pe domenii de cercetare.

La rândul său, MAAP poate să propună el însuși teme de cercetare pe care să le scoată la licitație, ca de exemplu:

- Soiuri (hibridi) și tehnologii pentru obținerea unei producții de 10 t/ha boabe la culturile de cereale;
- Soiuri (hibridi) și tehnologii pentru obținerea de producții de 70 t/ha la tuberculifere și rădăcinoase;
- Program național pentru ridicarea producției medii de lapte pe țară, cu 1000 litri pe vacă furajată, în timp de 10 ani, prin înșămânțări artificiale, folosind tauri de elită cu calități dovedite și urmărirea computerizată a descendenților;
- Noi surse de energie pentru agricultură;
- Produse noi pentru combaterea biologică a bolilor și dăunătorilor;
- Program național pentru protecția și conservarea solului;
- Cercetări pentru creșterea coeficientului de fotosinteză la plantele agricole;
- Studiul patrimoniului național genetic și biologic al speciilor folosite în agricultură;
- Program național pentru conservarea biodiversității speciilor vegetale și animale;

– Program național de integrare a producătorilor agricoli cu industria prelucrătoare.

Temele de cercetare științifică trebuie să fie atribuite unor echipe interdisciplinare, iar îndeplinirea obligațiilor din contractele de cercetări trebuie controlată periodic de un organ special și deosebit de calificat.

Nu toate domeniile pot beneficia simultan de aceeași atenție. Trebuie alese acelea care prezintă interes maxim și în care activează oameni de știință deosebit de creativi, spirite inovatoare și întreprinzătoare.

Totodată, trebuie avut în vedere impactul rezultatelor cercetării științifice asupra societății, industriei și exportului.

Tematica cercetării științifice din agricultură și silvicultură se cere adaptată la problemele concrete puse pentru obținerea de produse diversificate, competitive, de calitate și ale căror tehnologii nu afectează mediul înconjurător.

Pe de altă parte este necesară o implicare mai profundă în programele de cooperare internaționale.

Universitățile și comunitatea academică pot avea un rol mai important în deschiderea drumului spre viitor, pot să devină adevărate centre de creativitate și să-și asume responsabilități pe termen lung. Știința este susținută de societate pentru a servi scopuri publice, ea nu trebuie limitată la un club închis.

Pentru ca cercetarea științifică să-și îndeplinească obiectivele este necesar să se dea atenție deosebită formării de noi cadre de tineri cercetători capabili să înțeleagă și să cunoască ultimele cuceriri științifice din domeniu și să fie în stare să participe în echipe la programe de cercetări internaționale.

Astăzi tinerii dotați intelectual evită, în general, să se îndrepte spre unitățile de cercetare în special din motive economice. Trebuie stimulate și susținute material individualitățile cu spirit de inovare și de creativitate.

Este necesară formarea unui corp de cercetători tineri de elită, pregătiți la centrele de excelență și la școala internațională, având mijloacele și cunoștințele conceptuale necesare de informatică și modelare, de sisteme complexe.

(Continuare în pag. 2)

1601 Mihai Viteazul - 400 2001

Prin el s-a restabilit nu numai o Dacie de hegemonie românească, dar și toate legăturile cu acele ținuturi din Sud-Estul european pe care nici o schimbare a vremilor nu le putea rupe din legături firești care se formaseră și desvoltaseră în curs de două milenii. Ar fi mers înainte pe această cale, dacă ar fi avut o oaste formată și veniturile unei țări pașnice și înfloritoare, dacă s-ar fi putut răzîma pe credința sigură a întregii sale boierimi. Din nenorocire, era sârăc în țara stoarsă și trăia între dușmani.

Nicolae Iorga

Pag. 4

• În sprijinul pregătirii studenților: Cursuri și alte lucrări didactice apărute în anul 2001 în Editura Fundației România de Măine

• „Festivalul șansei tale”

Pagina 2

• Dezvoltarea economică durabilă, o strategie pe termen lung

Pagina 3

• Mărturii românești și străine despre întâiul unificator al Țărilor Române, Mihai Viteazul

Pagina 4

• Filosofia românească în exegeze

Pagina 5

• Legitimația de maghiar În contradicție cu principiile dreptului internațional

• F.M.I. – Doctrină și practică

Pagina 6

• Programul Televiziunii România de Măine (tvRM)

Pagina 7

• Permanențe românești

Pagina 8

Învățământul particular, o alternativă necesară și viabilă

Prof.univ.dr. Nicolae RADU
Decanul Facultății de Sociologie-Psihologie

A venit momentul să o spunem pe sleau, că relațiile dintre învățământul de stat și cel particular sunt de monopol și de putere; este ca și când ar fi împuternicite întreprinderile de stat să controleze și să dirijeze formarea celor particulare. Tot ce ar putea realiza acestea ar fi macrofirme căpușă, în folosul propriu. Căpușare financiară este termenul potrivit și pentru relațiile dintre cele două forme de învățământ, de stat și particulare!

Dincolo de vorbele frumoase, opoziția și lipsa de comunicare sunt, din păcate, realități românești fundamentale. Facultățile similare de la stat au de partea lor tradiția, cu părțile ei bune și rele, cu profesori formați îndelung, dar și cu destui promovaji la grămadă și pe criterii politice; au de partea lor avantajul experienței acumulate, dar și dezavantajele rutinei, ale orgoliilor fără bază, ale improvizărilor intelectuale; au de partea lor baza materială moștenită, dar și criza financiară fără ieșire, care le-a și împins, o dată cu apariția taxelor școlare, spre imitarea formelor de organizare ale învățământului particular, rezultând un fel de învățământ de stat particular, așa-numita struțo-cămila didactică.

Învățământul particular are de partea lui avantajul tinereții și al deschiderii spre creație, marea majoritate a cadrelor didactice fiind tinere, recrutate exclusiv pe criterii de competență, dezlegate de viclenia și insolența oricărei rutine. La acesta se adaugă o bază materială în continuă expansiune, la care facultățile similare de la stat nici nu pot aspira. Universitățile particulare, de pildă *Spiru Haret*, au depășit faza începuturilor, iar unele au deja realizări remarcabile. Dispunem de localuri proprii, în treacă făcând o parte din București funcționează într-un spațiu închiriat (asta nu-i împiedică să vină în control pentru a ne măsura spațiul).

Dificultățile noastre interne sunt reale, dar obișnuite oricărei creșteri instituționale. Cele externe sunt mari. Ele derivă din faptul că, în vreme ce pentru noi șansa dezvoltării o reprezintă capacitatea de a inova la nivelul

culturii de vârf și al didacticii de vârf, pentru forurile noastre de decizie specifică, problema frânării dezvoltării sub acoperișul exigenței reprezintă comportamentul caracteristic. Se uită faptul că, dacă învățământul superior românesc ar fi dimensionat după actualele cerințe sociale și economice, atunci întregul învățământ, de stat sau particular, ar trebui să se întoarcă inevitabil spre trecut, o dată cu dezindustrializarea, detehnologizarea, dezurbanizarea etc. Firește, viața merge înainte, chiar dacă în fața MEC și CNEAA., această prelungire a mediocrității noastre universitare nu putem opune nici cea mai simplă regulă a nediscriminării, ca, de pildă, licențe cu comisii neutre și absolvenți amestecați, cererea de a enunța limpede cercetările care au stat

la baza standardelor elaborate – pentru a evita actuala situație ciudată, caracterizată de faptul că învățământul de stat, prin CNEAA, cere învățământului particular, de multe ori, ceea ce învățământul de stat nu are și nu de azi de ieri.

În prezent, problema de fond nu este dacă CNEAA va reuși să pună ordine în organizarea învățământului superior, ci una cu totul diferită: cât timp se va mai dezvolta cantitativ învățământul superior în general, cel de stat și cel particular deopotrivă. Curând sau mai târziu (nu prea târziu) realitatea economică și socială se va impune, dincolo de orice calcule mărunte ale administrației MEC. Învățământul superior se va integra în trend alături de cel primar, gimnazial, liceal și profesional, adică va intra în involuție. CNEAA-ului nu i-a reușit monitorizarea momentului evolutiv al învățământului superior în general, dar s-ar putea să-i reușescă monitorizarea involuției. În acest caz, va apare limpede natura profundă a acestei instituții, căci ea se va transforma total în ceea ce a început să fie, adică în FPS-ul învățământului superior. Învățământul particular va involua și el, firește, dar fiind mai adaptativ, și având mai multe resurse financiare, va continua să rămână o alternativă, cu sau fără voia CNEAA, pe care un MEC dezordonat încearcă să îl impună realității școlare românești.

Consultații pentru studenți „Gândire forte” – „gândire slabă” în argumentarea filosofică

Prof.univ.dr. Acsinte DOBRE

Gânditorul italian post-modern G. Vattimo a conturat mai pregnant polaritatea sau, ami bine zis, complementaritatea dintre gândirea forte și gândirea slabă, pornind de la comentarii de profunzime asupra ideilor lui Nietzsche și ale lui Heidegger. Epoca post-modernă s-ar caracteriza astfel prin accentul pus pe dimensiunea gândirii slabe în adâncirea și diversificarea cunoașterii.

Într-o prefață – cu rol de premisă problematizatoare – la lucrarea din 1983 având chiar titlul „Gândirea slabă” sunt sintetizate caracteristici semnificative ale acestei linii de gândire.

Ea ar reprezenta „o nouă privire, mai amicală (...), mai desăvârșită (...) către lumea aparențelor, a procedeelelor discursive și a formelor simbolice, considerându-le pe acestea drept locul unei posibile experiențe a ființei”.

Obligativitatea teneiului din centrul vechii metafizici este nuanțată prin dezvăluirea dependenței de raporturile de dominare înăuntrul și în afara subiectului.

Gândirea forte, mai totalizantă și mai explicit raționalizatoare își „plătește” aceste trăsături ce-i dau o eventuală transparență crescută, prin limitări drastice ale domeniului obiectelor despre care poate da seama.

Depășirea unor asemenea limitări cere să se facă apel, într-o manieră complementară, la alte demersuri cognitive, ce se subsumează orientării gândirii slabe.

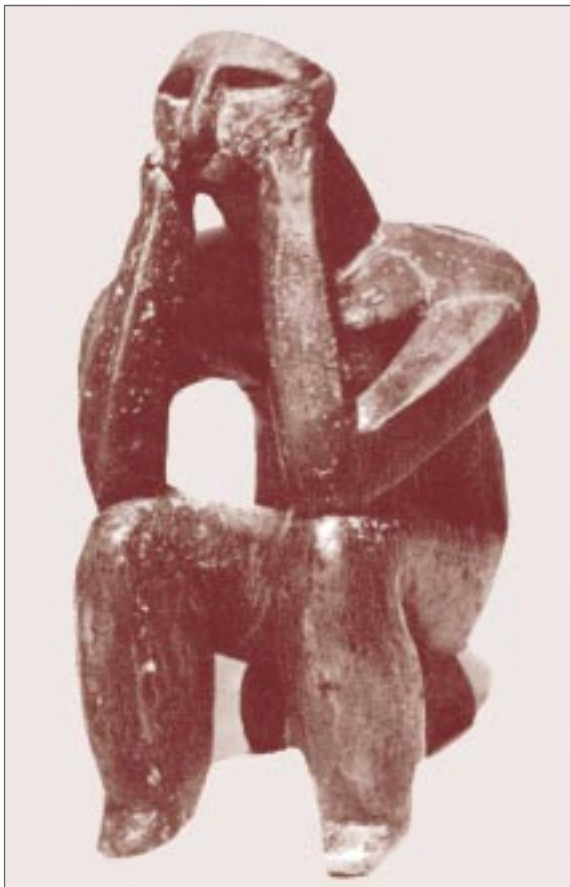
Preluată din microfizică, ideea metodologică a complementarității are un mare potențial cognitiv,

cu multe deschideri și spre alte domenii. Am putea afirma că este vorba de un principiu epistemologic, care se poate formula după cum urmează: „Un obiect de cunoaștere suficient de complex nu poate fi prezentat adecvat în cadrul unui unic sistem de reprezentări, respectiv în cadrul unui model unic, ci reclamă mai multe modele, care vor da seama de laturi distinctve, chiar opuse, ale obiectului, vor explica grupuri distincte de fenomene asociate respectivului obiect complex”.

O manifestare a acestui principiu în planul cunoașterii filosofice ar fi prezența și rolul major al antinomiilor (remarcată, de exemplu, de Lucian Blaga în „Eonul dogmatic”).

Adevărul – într-o gnoseologie slabă – s-ar putea spune că nu este un construct al unei raportări cognitive de tipul evidenței, ci rezultatul neîncheiat al unor demersuri cognitiv-acționale mereu perfectibile, dependente de variate contexte; va avea deci nu o natură metafizică sau logică pure, ci una pragmatică și istorico-retorică, cum argumentează între alții și Richard Rorty. Edificarea și verificarea adevărului se desfășoară într-un spațiu al libertății raporturilor interpersonale și între culturi și generații, unde nimeni nu pornește de la zero, ci de la niște apartenențe, fidelități și legături, ele însele având o dinamică proprie.

O cale de manifestare potrivită a gândirii slabe este atitudinea hermeneutică, preconizată de H.Gadamer și care implică: solitudine față de cerințele interne ale

domeniului interpretat, respect pentru fragilitatea sa fundamentală, disponibilitate de a „asculta” ce are acesta de spus, înainte de a-i pune întrebări și efortul de a nu-i impune propria „raționalitate” sau propriile convingeri.

O consecință remarcabilă pentru metodologia cunoașterii în plan filosofic și al științelor socio-umane este reconsiderarea definirii conceptelor acestor domenii. Potrivit lui Nietzsche, toate conceptele, în care se concentrează în maniera semiotică un întreg proces, scapă definiției, definibil fiind numai ceea ce nu are istorie”.

Iar Hans Gadamer sublinia cum, spre deosebire de fizică, în care se elaborează un limbaj predominant „artificial” spre a exprima cu precizie stările real-fizice, filosofia nu dublează limbajul curent, iar conceptele ei păstrează ceva din originea lor în limbajul natural. Se justifică astfel în analizele filosofice o istorie a conceptelor, o parcurgere a drumului de la cuvântul uzual la concept și înapoi. Se va urmări, totodată, nu conceptul izolat, ci „întregul unei conceptualități desfășurată prin concepte ce se susțin și se sprijină reciproc și care se înalță ca un întreg lingvistic din întregul orientării noastre lingvistice în lume”.

Complementaritatea gândire „forte”– gândire „slabă” este urmărită mai sistematic în domeniul teoriilor semantice ale limbajului natural de către Umberto Eco”.

El va prezenta un model semantic uzual al gândirii „forte” din știința clasică, după cum urmează: Se construiește o lume-model, redusă suficient încât o gândire nu atât de complexă, ca să rămână controlabilă intersubiectiv, să-i poată cuprinde structura; gândirea

în cauză va căpăta formele unui limbaj (L) dotat cu anumite reguli proprii, aceleași cu ale lumii-model pe care o exprima. Întrucât regulile lui L (și implicit ale lumii-model) sunt postulate, trebuie să fie cunoscute anticipat și formulate într-o formă metalingvistică oarecare (un metalimbaj). O primă funcționalitate a modelului semantic forte de mai sus este de a servi drept o gimnastică a gândirii. Este cazul multor sisteme formale ce rafinează gândirea, o întăresc prin transformările realizate explicit, ce dezvăluie eventual noi corelații mai puțin evidente, din lumea-model (postulată mai sumar inițial)

O a doua funcționalitate, poate mai importantă, a modelului forte amintit va fi mai promițătoare ca eficiență cognitivă și practică. Astfel lumea-model, pusă și omologă limbajului construit L, are la rândul ei, ipotetic cel puțin, anumite omologii cu lumea reală, impusă oarecum nouă (și nu pusă de noi). Transformările limbajului L permit, în primă instanță, să cunoaștem posibilități inedite ale lumii-model și, de asemenea, să emitem ipoteza că aceste posibilități ar fi și ale lumii naturale (am citi indirect în cartea naturii, cum preciza Galilei).

Așadar, o lume-model pusă (locuitor în macro-lumea a treia, a lui Popper) și omologa limbajului L apare susceptibilă de anumite transformări care, transpuse cu ingeniozitate, sugerează și prevăd transformări ale lumii naturale; chiar dacă aceasta din urmă fiind dată, nu este totuși cunoscută în complexitatea sa cauzal-structurală.

(Continuare în pag. 5)

Sărbătoare universitară

Valeriu Râpeanu a împlinit 70 de ani. Este un eveniment sărbătoresc pentru toți cei ce-l cunosc, direct sau prin scris, pentru colegii săi de la Facultatea de Filosofie și Jurnalistică a Universității Spiru Haret, unde eminentul critic și istoric literar, cercetătorul avizat al fenomenelor culturale românești, editorul de mare prestigiu desfășoară și în prezent o bogată activitate didactică și științifică. Munca sa scriitoricească de circa 50 de ani a fost concretizată în elaborarea a peste 20 de cărți și mii de articole culturale și științifice. O dată cu omagiul pe care-l adresează prestigiosului ei colaborator, revista OPINIA NAȚIONALĂ reproduce *Scrisoarea de felicitare adresată ilustrului sărbătorit de către acad. Răzvan Theodorescu, ministrul Culturii și Cultelor.*

ROMÂNIA

Ministerul Culturii și Cultelor

CABINET MINISTRU

Stimate Domnule Valeriu Râpeanu,

Sunt onorat să vă urez, cu o impardonabilă întârziere, cu ocazia împlinirii a 70 de ani de viață, viață închinată culturii române, ani mulți și la fel de prolifici.

Viața și activitatea Domniei Voastre ne obligă să reexaminăm reprezentările curente asupra elitelor românești. Aplecarea asupra culturii, ca editor a zeci de volume – ceea ce nu v-a împiedicat să trudiți la tratate –, ne arată felul superior în care ați supravegheat, de la *Gazeta literară* și până la studiul închinat perioadei 1945-1947 din biografia lui Nicolae Iorga, mersul accelerat al culturii române.

Două mari direcții se disting esențial în activitatea Domniei Voastre: istoria ideilor literare și ideologia culturală. Indiferent de domeniul în care v-ați exercitat, ați mers întotdeauna la surse, ați insistat într-un spirit combinatoriu (riguros – filologic, riguros – istoric, tenace - critic) asupra esențialului.

De aceea, prezența Domniei Voastre în cultura română e un semn sigur al energietismului creativ și elegant, al formalizării speculative întemeiate pe maxima coerență posibilă și al vocației constructive articulate pe termen lung.

Pentru toate întreprinderile trecute și viitoare, vă mulțumim și suntem, Domnule Valeriu Râpeanu, onorați de contemporaneitatea cu astfel de spirite.

Ministrul Culturii și Cultelor

Acad. Răzvan Theodorescu

„Festivalul șansei tale”- o șansă pentru absolvenții noștri

Conf.univ.dr. Manuela EPURE
Secretar științific al Facultății de Marketing și Comerț Exterior

Viața abia începe pentru acei care sunt acum „proaspeți” deținători ai mult râvnitei diplome de licență. Câte griji nu și-au făcut părinții pentru fiii și fiicele lor, în timpul sesiunilor? Câte eforturi materiale se regăsesc în cei 4-5 ani de instruire? Câte speranțe în mai bine „încap” în sufletul părinților și, în egală măsură, în cel al absolvenților noștri?

Munca de zi cu zi, cunoștințele teoretice și practice acumulate așteaptă să fie folosite, să fie valorizate, apreciate pe piața forței de muncă.

Dacă în decursul celor 4-5 ani de studii, aprecierea performanțelor era firească, așteptată după fiecare examen, acum, când nu profesorii îți dau note, ce-ar fi de făcut? Cum poți tu, tânăr absolvent, să demonstrezi că meriți să și se acorde o „șansă” – șansa de a fi de real folos companiei care angajează, societății și, nu în ultimul rând, familiei.

După ce euforia succesului se estompează, respectiv „mult râvnita diplomă” ajunge, în sfârșit, în mâinile tale și realizezi că ai obținut ceea ce doreai cu ardore acum câțiva ani, realitatea bate în „geam”. Unde să găsești un loc de muncă? Cum să-l obții pentru tine, înaintea celorlalți zeci de candidați care așteaptă? Cum să convingi tu, tânăr economist, marker, că meriți, într-adevăr, să și se acorde șansa de a începe

o carieră, șansa de a lucra și a-ți pune în valoare talentul, pregătirea, abilitățile?

Uneori cauți un loc de muncă, acolo unde nu este cazul, și insuccesul te poate marca. Uneori găsești un loc de muncă care nu se potrivește aspirațiilor și nivelului tău de instruire, îl accepți pentru că viața te obligă și rămăi cu speranța că vei reuși să faci ceea ce îți dorești și pentru ce te-ai pregătit, cândva în viitor. După un an, doi, trei până și speranțele mor, și te trezești în rutina zilnică, făcând aceleași lucruri plictisitoare și fără nici un orizont, mult prea temător când se fac restructurări, concedieri. Te simți amenințat? De ce?

Toate aceste frământări nu sunt străine factorilor de decizie din cadrul Universității *Spiru Haret*. Preocuparea pentru asigurarea celor mai bune condiții de instruire teoretică și practică este completată de preocuparea pentru o implicare activă în procesul de „plasare” a absolvenților pe piața forței de muncă. O carieră de succes pentru oricare din absolvenții noștri nu face decât să ne continue eforturile noastre de „dascăli”.

Tot ceea ce întreprindem în procesul de învățământ dorim să se regăsească în activitatea curentă a viitorilor specialiști și societatea să confirme utilitatea noastră ca formatori. Nu ne poate fi indiferent ce se va întâmpla cu absolvenții noștri, atunci când se

confruntă, pe piața forței de muncă, cu alte categorii de tineri specialiști proveniți din diferite alte instituții de învățământ. Dorim ca implicarea noastră, ca instituție de învățământ superior, să fie de bun augur și să devină permanentă pentru toate generațiile viitoare de absolvenți.

În această perspectivă se înscrie recentul demers făcut alături de S.C. Romexpo S.A., în cadrul căruia Universitatea *Spiru Haret* își propune organizarea manifestării „Festivalul șansei tale”, în perioada 7-11 noiembrie 2001, în Complexul Expozițional din Piața Presei Libere.

Ofertanții de locuri de muncă sunt selectați din baza de date a firmelor participante la manifestările expoziționale tradiționale (TIB, TIBCO, Constructexpo, TNT etc.), iar locurile vacante vor fi prezentate solicitanților, atât pe domenii de activitate, cât și pe specializări, repartizare teritorială, dar și sub aspectul pachetului salarial oferit.

Toți absolvenții Universității *Spiru Haret* și cu precădere cei ai Facultății de Marketing și Comerț Exterior sunt invitați să participe la această manifestare și să completeze formularele specifice, beneficiind de îndrumări competente și informații detaliate la fața locului.

 Aceasta este, poate, ȘANSA TA !

Însoțind studenții de la Facultatea de Drept la practică

Anamaria PREDA, studentă, Facultatea de Filosofie și Jurnalistică

Am avut privilegiul să însoțesc 37 de studenți din anul II de la Facultatea de Drept din Universitatea *Spiru Haret* la Centrul de Reeducare Minorii Găiești, unde efectuau orele de practică. Un univers aparte, încărcat de mister, pe care altfel nu l-aș fi putut înțelege și descifra. O șansă și pentru colegii mei, viitori juriști, de a aplica „pe viu” cunoștințele teoretice, de a face cunoștință cu viața dură a acestor minorii, condamnați de societatea în care trăim la izolare, la marginalizare.

Cu prilejul acestei vizite, studenții au fost puși pentru prima dată în situația de a aplica un *chestionar*. Acest ultim scop își are o finalitate imediată, deoarece chestionarul este una dintre cele mai importante tehnici utilizate în domeniul criminologiei. Mai mult decât atât, problematica legată de tehnicile criminologice este cuprinsă în planul de învățământ la disciplina Criminologie, iar studenții au avut ocazia (aplicând personal subiecților un chestionar) să observe și să înțeleagă mai bine unul din aspectele teoretice cu care se confruntă în studiul acestei interesante discipline.

Concret, este vorba de însușirea modului de lucru cu una din tehnicile criminologice – chestionarul. Studenții au aplicat chestionarul

„Test: violența în familie” –, întocmit de către lect. univ. dr. Brezeanu, care urmărește să culegă date care să permită o evaluare de ansamblu a fenomenului de violență în familie, în afara datelor statistice oficiale. Iată, câteva dintre întrebările chestionarului: *Care din următoarele situații care se petrec în familie vi se par mai greu de suportat ?* Enumerați-le în ordinea importanței: injurii permanente, loviri (bătăie), amenințări, umilinte, părăsirea copilului de către părinți, scandaluri în familie, lipsă de afecțiune din partea părinților. Chestionarul a fost aplicat pe 108 subiecți, din care 66 băieți și 42 fete. La prima întrebare (I), cele mai dese situații invocate care s-au petrecut în familie și care sunt greu de suportat au fost scandalurile din familie, urmate de părăsirea copilului de către părinți, apoi lovirile (bătăile). Consumul de alcool este cauza principală la care s-au referit toți cei chestionați, aflându-se la originea comportărilor violente în familie.

De asemenea, la „Centrul de Reeducare Găiești”, studenții au avut șansa să poarte un incitant dialog pe teme de specialitate cu conducerea acestuia asupra problemelor cu care se confruntă în prezent instituția.

Cum utilizează agricultura a patra putere în stat ?

(Continuare din pag.1)

Se cere, de asemenea, completarea acestui corp de elită cu un sector de specialiști de cercetare-dezvoltare, care să aibă ca obiectiv de bază rezolvarea unor probleme concrete sau aplicarea în practică a rezultatelor cercetării.

Este necesară o implicare mai activă în spațiul european al cercetării științifice în primul rând prin concentrarea programelor, împreună cu optimizarea resurselor.

Suntem responsabili de ceea ce lăsăm urmașilor noștri. Agricultura înseamnă o intervenție în ecosistem, uneori aceste intervenții pot fi agresive (defrișări pe terenuri în pantă, arături din deal în vale, doze mari de îngrășăminte și tratamente fitosanitare excesive, irigații care duc la sărăturare secundară etc.).

Agresivitatea asupra solului, apei și aerului o exercită și alți factori: industria, arderea combustibililor fosili, urbanizarea, turismul, activități de gospodărire comună etc.

Este necesar, totodată, un program național de protecție și conservare a solului, pe care trebuie să îl lăsăm urmașilor noștri fără a fi degradat.

Ne găsim într-o etapă nouă, în plin proces de globalizare, care înseamnă un nou concept economic, care consideră că dezvoltarea economică poate să aibă loc doar prin interpătrunderea tot mai puternică a ramurilor economice mondiale, adică prin concentrarea instituțiilor bancare, industriale, de comerț etc. în mari conceme transnaționale.

„Globalizarea”, noțiune care se referă în primul rând la economia mondială, s-ar

putea traduce în plan național și prin **integrarea producătorului agricol cu industria alimentară, a sfelei de zahăr, a florii soarelui, și cu unitățile de comercializare a produselor agricole.** În modul acesta agricultorul, producătorul de materii prime ar participa la o cotă parte din veniturile ce se realizează pe lanțul industrializare-comercializare, venituri care sunt de 5-10 ori mai mari, și atunci producătorul agricol va da atenție nu numai cantității, ci și calității materiei prime.

Interdependența dinamică a globalizării economiei a devenit o realitate și România nu se poate sustrage acestei tendințe, a unei dezvoltări economice reale de piață.

În sprijinul pregătirii studenților CURSURI ȘI ALTE LUCRĂRI DIDACTICE apărute în anul 2001 în EDITURA FUNDAȚIEI ROMÂNIA DE MÂINE

FACULTATEA DE ISTORIE

- Isar Nicolae *Istoria modernă a Românilor. Partea I: 1774 - 1848*
- Vlad Constantin *Relațiile internaționale în istoria modernă*
- Hurezeanu Damian *Istoriografie generală și românească*

FACULTATEA DE MATEMATICĂ-INFORMATICĂ

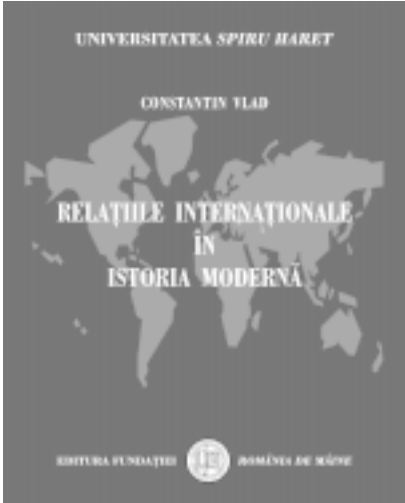
- Albeanu Grigore, Radu Luminița *Culegere de probleme de optimizare convexă*
- Tufan Lorena *Elemente de analiză numerică matriceală*
- Roșca Ioan

FACULTATEA DE ARHITECTURĂ ȘI URBANISM

- Bratosin Dinu *Elemente de mecanica structurilor*
- Duda I., Ardelean D. *Mecanică. Statică. Culegere de probleme*
- Creangă Emil *Programe de arhitectură. Învățământ superior*

FACULTATEA DE MUZICĂ

- Stoianov Carmen *Neoclasicismul muzical românesc – Secolul XX*
- Oprea Gheorghe *Folclor muzical românesc, vol. I*
- Lerescu Sorin *Teatrul instrumental*
- Popescu Crinuța *Studiu practic melodico-ritmic*
- Gagea Persida *Curs de dirijat și ansamblu coral*

Dezvoltarea economică durabilă, o strategie pe termen lung

Creanțele și datoria externă

Prof.univ.dr. Constantin MOISUC
--

(Continuare din nr. 317)

O sursă importantă a resurselor financiare externe o poate reprezenta gestionarea rațională și eficientă a creanțelor și datoriei externe.

În 1990 România a moștenit de la regimul politic anterior revoluției din decembrie, *creanțe* (drepturi) *externe* de circa 3 mîld. USD și o *datorie externă* nulă. La prima vedere, situația pare să fi fost favorabilă și, într-adevăr, parțial așa a și fost. Dar se impune o analiză mai profundă.

Astfel, cele circa 3 mîld. USD creanțe externe erau față de țările în curs de dezvoltare care și așa se confruntau cu mari datorii externe, precum și față de unele țări membre ale ex-CAER. După 1990, guvernele României s-au străduit să recupereze aceste creanțe. În unele cazuri s-a reușit utilizarea unei părți din creanțele în valută pentru cumpărarea de bunuri de consum, de regulă, produse tropicale, dar și alte produse alimentare și de consum, ceea ce a corespuns parțial cererii populației, lipsită mult timp de aceste produse. O altă parte din creanțe a fost convertită în active locale (de exemplu: cumpărarea unui hotel în Cairo). S-au mai recuperat unele creanțe pe care le aveam față de Peru, Arabia Saudită, Argentina, Bangladesh, Congo, Zambia și.a.

Tabelul nr. 1

Creanțe externe ale României – principalii debitori –					
					în valută neconvertibilă
	1995	1996	1997	1998	1999
În mil. USD					
Total din care:	2385	2259	2001	2168	2130
1. Irak	1721	1721	1742	1689	1689
2. Turcia	171	170	170	170	171
3. Mozambic	87	91	98	105	109
4. Siria	48	48	49	49	52
5. Libia	44	44	44	44	46
6. Angola	18	18	18	18	18
7. Altele	296	167	120	93	45
În mil. ruble					
Total din care:	1340	1498	1523	1532	1539
1. Cuba	633	771	771	840	840
2. Rusia	520	538	563	573	580
3. Ucraina	107	107	107	107	107
4. Altele (Mongolia + Coreea de Sud)	11	11	11	11	11

Sursa: Publicații BNR

În ciuda recuperării unor creanțe restante, în 1999 au mai rămas de încasat 2,1 mîld. USD și 1,5 mil. ruble. Evident că atenția trebuie concentrată, în special, pe Irak, Turcia și Mozambic, precum și pe Cuba, Rusia și Ucraina. Negocierea unor acorduri comerciale de compensare în produse ar fi una din soluții: țîței cu Irak, zahăr cu Cuba, gaze cu Rusia, fier sau cărbune cu Ucraina și alte posibilități, inclusiv conversia în active rentabile.

În ceea ce privește *datoria externă a României*, ea are tendința de creștere ca urmare a deficitului cronic și îndelungat al balanței contului curent, situație care nu poate fi în sine criticată. Tocmai deficitul reparabil al contului curent creează baza și necesitatea atragerii de resurse financiare externe pentru echilibrarea balanței de plăți externe. Balanța de plăți externe nu poate rămâne dezechilibrată nici activ, nici pasiv. Problema centrală constă din a găsi căile corecte și eficiente de echilibrare a contului curent, fluxurile naționale raționale, în cazul nostru a deficitului contului curent.

În esență sunt două surse principale de finanțare a deficitului de cont curent: investițiile directe și creditele. Creditele, la rîndul lor, pot fi atrase fie prin emisiunea de obligațiuni externe, fie prin contractarea de credite bancare, ambele generând – evident – datorie externă.

Tabelul nr. 2

Evoluția datoriei externe pe termen mediu și lung – principalii creditori -							
							în mil. USD
Ani	Total datorie externă	Organisme internaționale	State străine (bilateral)	Bănci private	Investiții de portofoliu (obligațiuni)	Credite furnizor	Alți creditori privați
1990	230	–	230	–	–	–	–
1991	1.143	836	307	–	–	–	–
1992	2.479	1.733	746	–	–	–	–
1993	3.357	2.059	1.298	–	–	–	–
1994	4.595	2.715	1.881	853	–	130	16
1995	5.482	2.786	1.205	1.176	65	197	54
1996	7.209	2.720	1.301	1.550	1.225	276	136
1997	8.584	3.392	1.165	1.694	1.756	246	330
1998	9.308	3.688	1.142	1.658	1.880	270	670
1999	8.436	3.883	942	1.476	1.039	257	838
2000 (31 oct.)	9.851	4.335	910	1.712	870	266	1.229

Sursa: Publicații BNR

Datoria externă a crescut rapid, dar nu a atins un nivel critic. Se prognozează ca datoria externă a României, rămânând în limite controlate, să crească la 11-12 miliarde de USD în intervalul de timp 2004-2005. Problema principală ce se pune este aceea de a asigura o utilizare eficientă a surselor

Însemnătatea resurselor umane în procesul de restructurare economică

Prof.univ.dr. Emilian M. DOBRESCU
--

Procesul de restructurare și transformare a economiei a impus adoptarea unui nou model al pieței muncii. O dată cu demararea reformei economice, modelul centralizat-planificat a devenit depășit, învechit, fiind înlocuit de un model nou, caracterizat prin liberalizarea pieței muncii și creșterea numărului de angajați în sectorul privat, precum și prin extinderea funcțiilor de reglare ale statului, în ceea ce privește utilizarea resurselor umane.

Prăbușirea activității economice, mai ales în primii ani ai tranziției, a marcat profund piața resurselor umane în România. Populația activă ocupată a scăzut, ca urmare a declinului producției, iar șomajul a crescut la peste 10% din populația activă, estimându-se noi creșteri, cel puțin pe termen scurt, în contextul continuării politicii de reformă. În prezent, sectorul privat cuprinde aproape 50% din forța de muncă, dar multe întreprinderi de stat mențin încă un număr supradimensionat de salariați.

România dispune de un însemnat potențial uman, determinat atât cantitativ, cât și calitativ, compatibil în multe domenii, cu cel din țările dezvoltate. Efortul general pentru realizarea reformei economice trebuie să conducă la utilizarea resurselor umane la adevăratul lor potențial, la creșterea în final a calității vieții populației.

Țara noastră a ratificat în 1990 - Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, iar în 1994 - Convenția europeană privind drepturile și libertățile fundamentale ale omului(intrată în vigoare la 3 septembrie 1953). De asemenea, a semnat în 1997, Carta socială europeană (adoptată de Comunitățile Europene în 1961 și intrată în vigoare în 1995); România s-a înscris printre primele 10 țări care au semnat Carta socială europeană, fapt apreciat de partenerii din UE drept un semnal al voinței politice de integrare în UE.

În deceniul 1991-2000, piața resurselor umane a evoluat ca o piață tensionată, în care presiunea ofertei asupra cererii de resurse umane s-a menținut constantă. Tensiunile înregistrate au fost determinate de efectele crizei economice exercitate la nivelul ocupării resurselor umane, de echilibrul precar, neproductiv și neperformant între politicile active și cele pasive de pe piața muncii. Unul din principiile dreptului muncii – egalitatea de tratament - a fost sistematic încălcat de-a lungul acestei tranziții. România a fost, din nou, prima țară din lume în care minerii s-au închis în subteran, la începutul anului 1997, pentru a fi trimiși în șomaj și a primi astfel plăți compensatorii extrem de avantajoase (echivalentul a 15 salarii) ! Prima consecință de aici - reforma economică a devenit un proces complex și dificil, desfășurat în condiții atipice.

Au fost create **instituții noi specifice pieței muncii din economia de piață**: a) Consiliul Economic și Social, înființat prin Legea nr. 109 din 1997, reprezentînd un organism tripartit (sindicate–patronat–stat), ce are și competențe pentru negocieri colective, soluționarea unor conflicte de muncă și a unor probleme sociale ale tranziției, asigurarea și consolidarea coeziunii și păcii sociale; b) Agenția Națională de Ocupare și Formare Profesională (ANOFF), înființată prin Legea nr. 145 din 1998, organizează și controlează la nivel național activitatea de ocupare și de formare a resurselor umane. Principalele sale obiective sunt: instituționalizarea dialogului

financiare externe ce se vor atrage care să se reflecte în dezvoltarea economică durabilă a țării, restructurarea și retehnologizarea industriei și agriculturii, creșterea competitivității produselor românești.

Constatăm, de asemenea, că 56% din totalul datoriei externe reprezintă datoria față de organismele economice internaționale și organele guvernamentale ale statelor. De remarcat că din 1995 România a ieșit pe piața creditului privat de unde a procurat 27% din sursele financiare care au finanțat datoria, inclusiv prin emisiunea de obligațiuni internaționale.

Anul 1999 se caracterizează prin două elemente pe care trebuie să le menționăm. Astfel, în 1999 o parte foarte mare din datoria externă era scadență în 1999, ceea ce a obligat BNR să plătească 1,7 miliarde USD, reprezentând serviciul datoriei externe publice sau garantată de stat. Această sumă a fost plătită din surse provenite din privatizare (500 mil. USD), 400 mil. USD din intrări de capital străin, iar circa 800 mil. USD au fost cumpărate de BNR de pe piața valutară românească de la agenți economici. Astfel că s-a trecut cu bine peste un vîrf de sarcină externă, fără a se apela la rezervele valutare oficiale, datoria externă generală scăzând de la 9,3 miliarde USD în 1998 la 8,4 miliarde USD în 1999. Dar tot anul 1999 ne arată că negociatorii români trebuie să aibă în vedere la negocierea unor credite externe nu numai volumul, rata dobînzii și alte condiții de credit, dar și capetele de scadență, astfel ca să nu se concentreze într-un interval scurt de timp plata serviciului datoriei externe.

De reținut că o gestiune corectă a datoriei externe presupune și asigurarea optimă pe valută a acestei datorii. Astfel, în totalul datoriei externe predomină ca valută de plată dolarul SUA (58,4%), urmat de marca germană 15,2%, monedele compozite (DST și euro) cu 13% și yenul japonez cu 5,2%.

Managementul datoriei externe cere asigurarea unor indicatori raționali ai gradului de îndatorare externă.

Tabelul nr. 3

Indicatori ai gradului de îndatorare externă						în %
Indicatori	1996	1997	1998	1999	2000* (10 luni)	MEMO: nivel** critic
1. Datoria externă / P.I.B.	23,7	27,3	23,9	26,2	-	100
2. Datoria externă / Exporturi + serv.	86,5	95,5	104,0	90,3	89,2	200
3. Serviciul dat. ext. / Export+serv.	16,5	25,9	36,3	35,9	17,8	25
4. Serviciul dat. ext. / P.I.B.	4,5	7,4	8,3	10,4	-	20
5. Serviciul dat. ext. / Rezervele sist.bancar	75,6	67,9	120,3	132,0	45,1	50
6. Dobînda / Exporturi + serv.	3,8	5,0	5,8	5,2	4,1	5
7. Rezerve sist. bancar / import - luni	2,1	3,7	2,7	2,8	3,6	3-5
8. Datorie pe termen scurt / Dat. ext.	13,6	9,7	5,8	4,3	3,9	5
9. Multilat. / Dat. externă	32,6	34,5	37,5	43,1	45,7	-

Sursa: Publicații BNR
* Pentru anul 2000 datele sunt pentru primele 10 luni
** Nivelul critic este orientativ

Indicatorii gradului de îndatorare externă nu prezintă elemente de îngrijorare, dar ei trebuie urmăriți continuu în strategia gestionării raționale a datoriei externe pentru a nu avea surprize cu aprecierile societăților de rating care calculează riscul de țară cu complicații posibile asupra condițiilor de credit pentru contractări viitoare.

Gestionarea rezervelor valutare

La baza gestionării rezervelor valutare stă *criteriul optimizării lichidității și eficienței* lor, principii care, la prima vedere, dar și în realitate aproape că se exclud reciproc. Prin lichiditate se înțelege capacitatea sistemului bancar de a face față prompt și cu certitudine nevoilor de plăți externe. În același timp, valutele aflate în rezerve trebuie valorificate în vederea obținerii unor venituri cel puțin la nivelul unei dobînzii rezonabile, la depozite bancare la vedere. Dar pentru a obține o dobîndă mai mare, durata depozitului trebuie să fie mai lungă, însă atunci accesul la resursele valutare se reduce, afectând gradul de lichiditate. De aici rezultă complexitatea optimizării gestionării rezervelor valutare. De aceea se impune optimizarea perioadei de depozit a valutelor din rezervă: o parte la vedere, iar altă parte la termen.

Un alt criteriu al gestionării eficiente a rezervelor valutare constă în asigurarea unei *structuri optime pe valută a rezervelor*. Prin această structură pe valută se urmărește ca evoluția cursului de schimb valutar să nu erodeze paritatea puterii de cumpărare a valutelor din rezervă. O politică inteligentă pe care o practică băncile centrale, inclusiv BNR, constă în utilizarea unei părți a rezervei valutare pentru cumpărarea de titluri de valoare negociabile, de regulă bunuri de tezaur ale guvernului american, gestionate de banca centrală a SUA (FED) pe piața de capital (open market): aceste titluri sunt negociabile (se pot vinde ușor, când este nevoie de cash), prezintă certitudine de integritate și sunt purtătoare de dobînzii atractive.

Tabelul nr. 14

Forme de valorificare a rezervei valutare a statului român gestionată de BNR		
	1988	1999
Total rezervă valutară, din care:	100,0	100,0
1. Cash și cecuri	0,001	0,001
2. Depozite din care	60,2	16,8
a) Depozite la BRI	24,6	2,4
b) Depozite FED	0,7	1,7
c) Depozite la bănci comerciale în străinătate	34,8	12,1
d) D.S.T.	0,0	0,7
3. Bonuri de tezaur	39,7	83,2

Sursa: Publicații BNR

Întrucât se întrevedea că urmează o perioadă de rambursări a datoriei scadente la mijlocul anului 1999, BNR a transferat în 1998 cea mai mare parte a rezervei valutare în depozite bancare la vedere sau pe termene foarte scurte (60,2%). În 1999, după trecerea vîrfului de

plată a datoriei scadente (mai-iunie), BNR a plasat noile intrări de valută din rezerve, investindu-le în bonuri de tezaur (83,2%)

Valoarea rezervei valutare a BNR a evoluat pozitiv, făcându-se cu bine față plăților scadente.

Rezerve valutare ale BNR				
				- în mld. USD -
Anul de referință	1998	1999	2000	2001(iunie)
Rezerve valutare (în mld. USD)	1.375	1.526	2.493	3.000

Această rezervă este gestionată prin plasarea ei în cea mai mare parte în USD (68,7 %), în DEM (15,1 %), EURO (7,5%), DST (5,4%), yenii japonezi (5,1 %) și franci francezi (3,7 %). Ponderea principală în USD se datorează cumpărării de bonuri de tezaur americane care îmbină principiul lichidității, cu principiul eficienței.

În afară de BNR, o importantă cantitate de valută o dețin băncile comerciale, societățile comerciale și cetățenii individuali.

Tabelul nr. 15

Structura depozitelor în valută - Principalii deținători de valută -				
				mil. USD
	1998	%	1999	%
Total valută	8.561,2	100,0	8.552,6	100,0
1. BNR	1.374,8	16,2	1526,3	17,9
2. Bănci comerciale	1.492,6	17,4	1.160	13,6
3. Depozite bancare nerezidenți	188,2	2,2	335,5	3,9
4. Depozite bancare rezidenți, din care	2.757,8	32,2	2765,4	32,3
a) Regii și societăți comerciale	1537,9	18,0	1.344,6	15,7
b) Deponenți individuali	961,1	11,2	1.182,1	13,8
c) Depozite colaterale	248,8	3,8	238,7	2,8

Sursa: Publicații BNR

Din tabelul nr. 5 constatăm că principalii deținători de valută sunt BNR (statul), regiile autonome și societățile comerciale, precum și deponenți individuali. Rezultă că aceste dețineri de valută creează surse suplimentare pentru funcționarea pieței valutare. Este de presupus că valuta existentă la deținătorii individuali este mai mare, întrucât o parte de valută este ținută de către populație în numerar ca formă de protecție contra erodării puterii de cumpărare a leului ca urmare a inflației.

Cercul de marketing - un nou și benefic demers pentru implicarea studenților în cercetare

Prep.univ. Cristian ȘTEFĂNESCU
Marketingul în România câștigă pe zi ce trece din ce în ce mai mult teren, implicându-se în cât mai multe domenii, devenind, în același timp, o știință riguros elaborată, precum și o meserie cu reale satisfacții spirituale și materiale.
În virtutea acestei stări de fapte, am decis crearea unui cerc de marketing în cadrul Facultății de Marketing și Comerț Exterior, care să îi călăuzească atât pe studenții acestei facultăți, cât și pe cei ai altor specializări pe drumul ales de pasiunea lor.
Din punct de vedere organizatoric, cercul de marketing va avea ca sprijin didactic un grup de profesori și asistenți care își vor da silința să ofere veritabile puncte de atracție atât teoretice, cât și practice celor afiliați la acest cerc. Din fericire, mă număr printre fericiiții membrii fondatori ai acestui cerc și am încredere că această inițiativă va da roadele scontate într-un timp cât mai scurt. Ca activități specifice ale acestui cerc, putem enumera: participarea la diverse simpozioane și sesiuni științifice, realizarea unor studii de marketing, pregătirea studenților în utilizarea Programului de marketing „Sfinx” pe suport electronic și, în scurt timp, deschiderea unor relații de parteneriat cu diverse firme din spectrul economic românesc și internațional și, nu în ultimul rând, antrenarea membrilor acestui cerc în diverse programe privind burse de studiu și perfecționare peste hotare cu sprijinul unor universități străine.
Cu această ocazie, doresc pe această cale să informez studenții Universității <i>Spiru Haret</i> că pot obține mai multe informații legate de specificul activității acestui cerc, de formele și metodele de acțiune, atât de la mine, cât și de la ceilalți colegi, asistenți și profesori implicați în realizarea unui asemenea program. Dintre aceștia, aș dori să menționez câteva nume, pentru a fi mai ușor de contactat: președintele onorific al acestui cerc, conf.univ.dr. Aurelian A. Bondrea, decanul Facultății de Marketing și Comerț Exterior, conf.univ.dr. Luminița Pistol, prodecan, conf.univ.dr. Manuela Epure, secretar științific, Daniel Gărdan și subsemnatul.
Cum era și firesc, această inițiativă a avut o reacție favorabilă în rândul studenților, care au optat pentru specializarea în domeniul cercetării de marketing și nu numai, pentru implicarea efectivă în realizarea studiilor, proiectelor, elaborarea referatelor, comunicărilor științifice. Nutrim speranța că acest demers va beneficia din partea decanatului nu numai de sprijin logistic, ci și de organizarea unui util laborator de cercetări de marketing, în care profesorii și studenții din cadrul acestui cerc să poată dispune de bazele de date adecvate, lucrând direct pe calculator la programele sau proiectele lansate.

Numărul șomerilor înregistrați și rata șomajului			
1991	337.400	3,0	
1992	928.000	8,2	
1993	1.164.700	10,4	
1994	1.223.900	10,9	
1995	998.400	9,5	
1996	675.600	6,6	
1997	881.400	8,8	
1998	1.025.056	10,3	
1999	1.121.807	10,4	
2000	1.132.593	10,5	
2001(estimări)	906.074	8,4	

<i>Sursa:</i> Ministerul Muncii și Protecției Sociale și Institutul Național de Statistică, 2000 și 2001
--

Nivelul și profilul de dezvoltare al unor zone economice, oferta de resurse umane, precum și eficiența programelor de ocupare a resurselor umane au determinat o dispunere tipică a șomajului pe județe. Față de o rată medie a șomajului de 11,4%, la sfârșitul anului 1999 existau județe care aveau un șomaj mult mai mare: Hunedoara – 19,8%, Botoșani – 18,6%, Brăila – 17,6% etc. Instituțiile abilitate ale pieței resurselor umane au urmărit constant promovarea unor politici active de ocupare a resurselor umane, concretizate în măsuri precum: sprijinirea creării de locuri de muncă pentru șomeri; acordarea de facilități fiscale agențiilor economici care angajează șomeri; cuprinderea șomerilor în programe de recalificare și creșterea gradului de reintegrare a acestora în activitate; acordarea de subsidii agenților economici care angajează absolvenți; elaborarea unor programe speciale de ocupare pentru zonele defavorizate; sprijinirea șomerilor pentru a demara activități independente.

Protecția socială a fost aplicată pentru persoanele ale căror contracte individuale de muncă au fost desfăcute ca urmare a concedierilor colective, inclusiv salariații de la angajatorii cu capital preponderent privat, ca și cei proveniți din unități și instituții finanțate din fonduri bugetare și extrabugetare, cu excepția salariaților din administrația centrală și locală. Cuantumul plăților compensatorii este reglementat unitar, luând ca bază de calcul salariul mediu net pe unitate și este diferențiat în funcție de vechimea în muncă la nivelul de 6, 9 sau 12 salarii de referință. Pentru situațiile speciale, se pot acorda și alte plăți compensatorii, dar nu mai mult de 8 salarii medii lunare. Salariații disponibilizați prin concedieri colective care nu se încadrează în muncă în perioada pentru care primesc plăți compensatorii, beneficiază de ajutor de șomaj din prima lună după expirarea acestei perioade, ajutor stabilit în condițiile reglementate de Legea nr. 1/1991.

Mărturii românești și străine despre întâiul unificator al Țărilor Române, Mihai Viteazul

Am arătat, pe scurt, într-un stil simplu și întemeiat, în ce chip se înălțase Mihai, prin bunăvoința lui Dumnezeu, la domnia țării, cum o începu cu fericire și cum o urmă cu stăruință, dejucând de atâtea ori planurile inamicilor, redobândind cu ajutorul cerului vechea libertate a patriei din războaie periculoase, când cu răzvrătiții de acasă, când cu oștile și cetele turcilor și ale tătarilor, punând, în fina, stavilă oștilor păgâne. Așa precum sânt adevărate cele scrise, rog pe cititor, ca, pe măsura candorii cerute tuturor celor buni, să ia în nume de bine scrierea mea, să adauge o urare pentru fericitul succes al războiului sfânt, să fie cu bunăvoință către domnul creștin Ion Mihai și să accepte urmarea acestei descrieri îndată ce – cu ajutorul celui de sus – vom culege noi date despre evenimentele din acele părți.

BALTHASAR WALTHER

Mihai Viteazul a fost singurul domnitor din statele dunărene care a purtat războaie nu pentru slavă deșartă și pentru strălucire dinastică, ci pentru atingerea unui țel nobil dinainte stabilit. El a avut, într-adevăr, dreptul de a se mândri cu succesele sale. Geniul lui, în condițiile unor împrejurări prielnice, a reunit toate regiunile românești sub o putere guvernamentală unică, iar el s-a putut intitula «domn a toată Ungaro-Vlahia, Transilvania și Moldova». El a realizat, fie și pentru foarte scurtă vreme, unitatea politică a națiunii române. În felul acesta, el a devenit reprezentantul idealului pentru timpurile care au urmat și de aceea amintirea lui Mihai Viteazul va fi indisolubil legată de năzuința poporului român spre unificare politică.

N. BOREȚKI-BERGFELD

Dar de ce n-am aminti cu iubire trecutul? Fără îndoială vechii Domni cari și-au întins armele până-n Dunăre și Nistru, ei scut creștinătății” precum îi numea biserica și evul mediu, n-au existat pentru a face rușine generației actuale (...) Dacă ne place uneori a cita pe unii din Domnii cei vechi nu zicem cu asta că vremea lor se mai întoarce. Nu. Precum lumina unor stele ce s-au stins de mult călătorește încă în univers, încât raza ajunge ochiul nostru într-un timp în care steaua ce au revărsat-o nu mai există, astfel din zarea trecutului mai ajunge o rază de glorie până la noi, pe când cauza acestei străluciri, tăria sufletească, credința, abnegațiunea nu mai sunt. Degeaba pitici moderni ar îmbrăca zalele lor mâncate de rugină dacă nu pot umplea sufletele cu smerenia și credința celor vechi.

MIHAI EMINESCU

Ridicând ochii către cer, mărînimosul domn cheamă în ajutoru-i protecția mântuitoare a Dumnezeului armatelor; smulge o secure ostășească de la un soldat, se aruncă în coloana vrășmașă ce-l amenință mai de aproape, doboară pe toți cei ce încearcă a-i sta împotrivă, ajunge pe Caraiman pașa, îi zboară capul, izbește și pe alte capete din vrășmași și, făcând minuni de vitejie, se întoarce la ai săi plin de trofee și fără a fi rănit. Această faptă eroică înfioară pe turci de spaimă, iar pe creștini îi însuflețește și îi aprinde de acel eroic entuziasm ... mulți din turci sunt siliiți a se arunca în bătă, unde își află moartea, Bătrânul Sinan însuși, târât de ai săi și în graba fugei sale, fu călcat în picioarele cailor și apoi, împins de sulița unui ostaș român, căzu călare de pe pod, își pierdu chiulfaul și feregeaua și doi dinți ce singuri se mai aflau în gura lui... Astfel fu acea vrednică de o neștearsă aducere aminte zi de bătăie de la Călugăreni, în care românii scriseră cu sabie și cu sânge paginea cea mai strălucită din analele lor.

NICOLAE BĂLCESCU

Dacă a fost vreodată un principe în lume demn de glorie pentru acțiuni eroice, acesta e signor Mihai, principele Valahiei.

HENRIC al IV-lea
Regele Franței

Iar eu, cât pot de stăruitor, te rog să urmezi în cele ce ai început, răspunzând așteptării mele și ca semn al prețuirii mele îți trimit <ceva> ce o să-ți dea zisul Don Guillen de San Clemente, socotindu-te, așa cum te socotesc, pentru statornicia ta, demn de fapte și mai mărețe.

FILIP al III-lea
Regele Spaniei

În ceea ce îl privește pe Mihai, voievodul de aici din Țara Românească, nu pot decât să-i aduc laude cu adevărat, căci el este un militar excelent, bun și viteaz, ceea ce a dovedit cu mâna și cu fapta sa; el este cu credință față de creștinătate, nu aparent, ci din convingere, cu tot zelul. Alteța Voastră princiară îi datorează laudă dreaptă și cinstire.

Cu aceasta, rămânem noi toți la dispoziția poruncii lui Dumnezeu.

Dat în Țara Românească, în locuința de pe râu, din tabăra de campanie, la 24 august anul 1595.

Căpitanul ALBERT KIRÁLY

Odată devenit stăpânul acestui principat, Mihai și-a fixat ca suprem țel și principal proiect eliberarea țării sale; pentru aceasta a intrat în tratative cu Aron, voievodul Moldovei, cei doi sfătuindu-se laolaltă, și cunoscând cât de încununate de succes au fost toate proiectele valahului, precum și alianța acestuia încheiată cu împăratul, cazaicii și polonezii au decis să intre sub protecția lui și să încheie un pact ofensiv și defensiv împotriva turcilor și tătarilor.

THOMAS ARTUS

Dar, Mihai cu cea mai mare vitejie și îndrăzneală față de primejdia în care se avânta, și înduplecând cu lacrimi pe cei 3200 de cazaci, poloni și pe secui, care nu atacaseră, încă, oastea cardinalului, și întorcând din fugă cavaleria și infanteria, putu să revină cu atât mai ușor cu cât ai noștri n-au știut să folosească împrejurarea, pentru a desăvârși victoria, pe care aproape că o și câștigaseră. Reîncepând din nou bătălia, fu luat, prizonier Kornîș, generalul cardinalului, măcar că unii au crezut că de bună voie s-a lăsat prins; au mai fost luate toate steagurile și, din ordinul lui Mihai au fost trimiși la mine și Kornîș și steagurile, ca să le văd.

GERMANICO MALASPINA

Voievodul m-a întrebat la audiență, care a durat timp de două ore, dacă mă gândeam numai să-l încurajez și să-l liniștesc cu promisiunile și ofertele făcute lui; dar ar fi fost mai bine să fi rămas la Sătmar și apoi numitul voievod a spus lucrurilor pe față: „Acum sunt deja în cunoștință și sătul de atâtea promisiuni”, aceste cuvinte mi-ar fi pătruns în inimă, chiar dacă așa fi avut zece platoșe puse pe mine. Mi-a spus: „trădătorii care îl vor asasina pe împărat, ca Basta, Bocskay, Báthory de Ecsed și de Somlyo, și cei care distrug înțelegerile sunt cei care sunt

respectați și favoriți, iar eu care am recăștigat regatul în mare pagubă și pe riscul meu, mi-am lăsat țara pentru a pedepsi pe rebelii ridicați împotriva Maiestății Sale, sunt cel căruia i se refuză stima sa; și alte lucruri îmi străpung adâncul inimii”. Eu nu pot să-i fac o nedreptate.

CARLO MAGNO

Unirea Principatelor a fost visul de aur, țelul isprăvilor marilor bărbați ai României, al lui Iancu Huniad, ca și al lui Ștefan cel Mare, ca și al lui Mihai Viteazul, al lui Vasile Vodă, ca și al lui Matei Basarab (...) Unirea Principatelor este singurul mod în stare de a consolida naționalitatea românilor, de a le da demnitate, putere și mijloace pentru a împlini misia lor pe pământ.

MIHAIL KOGĂLNICEANU

De cum îl văzură apărând pe crestele munților și luându-și falnic sborul său izbânditor către capitala Ardealului, Românii simțiră, în întunericul desnădăjduirii lor; lucind iarăși o rază de speranță. Un domn român din sângele și osul lor, venia să cuprindă Transilvania. Era firesc lucru ca ei să se aștepte a fi liberați din apăsarea în care zăceau. O uriașă putere ascunsă zăcea în acele milioane de suflete înlănțuite și amărâte prin un jug secular. Dacă cumplită fusese apărarea și îngenunchierea lor; cu cât mai cumplită trebuia să fie desinderea și ridicarea lor în picioare? Ce așteptau ei? Un semn de la Mihai și întreg Ardealul era la genunchile lui.

A.D. XENOPOL

El a înțeles că, pentru a-și împlini misiunea istorică, națiunea română trebuia să fie reunită într-un stat unic. Numai un astfel de stat putea să reprezinte un obstacol definitiv împotriva atacului musulman. „Tot ce am făcut a fost împlinit pentru credința creștină – scria Mihai – căci am văzut chinurile veșnice ale credincioșilor. M-am apucat să ridic această mare greutate cu această țară a noastră ca să fac un scut al întregii lumi creștine”. Ideea unei misiuni istorice a României în calitate de fortăreață a Occidentului a existat dintotdeauna în stare latentă, în conștiința domnitorilor români. Dar trecură secole până când lumea să înțeleagă necesitatea istorică a unității principatelor române, fără de care nimic nu se putea împlini în Europa centrală sau orientală.

MIRCEA ELIADE

Toamna în viața și poezia românească...

Prof.univ.dr. Ion DODU BĂLAN

Iată, a venit vremea în care – cum se jeluie cântărețul, doinitorul popular: „pleacă cucul și mierla / și se-apropie toamna”, vremea în care se culeg poamele, se arănesc pădurile, ruginește frunza în vii, ca în romanță, se scutur frunzele de nuc și răndunelele se duc departe, lăsând după ele, pe cărările văzduhului, lungi, tulburătoare melancolii eminesciene. Melancoliile omului dintotdeauna în fața vremii care trece și nu se mai întoarce niciodată...

Vântul bocește pe câmpurile cu rod bogat sau vestejite de necruțătoarea secetă și de lăsarea în paragină; truditorii pământului își strâng recolta, oamenii – în genere – încep să-și numere bobocii din proverb; școlile și universitățile își deschid porțile pe care intră dealuri de visuri și de speranțe, o dată cu convingerea că pregătirea examenelor începe chiar din prima zi de școală...

Pe măsură ce se duc de la noi răndunelele și cocorii

Spre țările austrului în coruri – cum sună niște versuri din Mihai Beniuc – Și frunza gravitând către pământ, Ori singular, ori vârtejită stoluri S-așează jalea pe copacii goi În chip de corb sub galbenă-nserare...

Se așază o jale fără leac în sufletele celor năpăstuiți de soartă, fără adăpost, fără speranțe, fără de noroc și fără de prieteni. Aceasta e imaginea care se degajă din atmosfera liricii românești a toamnei ca un anotimp contradictoriu, pentru unii mună, pentru alții cumă...

Unora le bagă-n sac, altora le ia coaja de pâine de la gură.

Timpul în care – cum zic versurile eminesciene: „Afară-i toamnă, frunză-mprăștiată / Iar vântul zvârle-n geamuri grele picuri”, pare a fi fost și a fi pentru spiritualitatea creatoare românească cea mai generoasă muză, alături de mirifica Iarnă. Dovedă e faptul că poetul Ion Pillat a putut realiza o excelentă antologie din poezia toamnei, că atâți artiști plastici (Nicolae Grigorescu, Ion Andreescu, Ștefan Luchian, Theodor Pallady,

Tuculescu, Brăduț Covaliu, Traian Brădean, Stoica Răzvan, Constantin Dipse, Octavian Vișan și atâția alții i-au captat bogățiile culorilor pe memorabile pânze, și compozitori virtuosi i-au reținut în tonuri înălțătoare, șuerul și oftatul dureros al vântului, foșnetul frunzișului, al frunzelor ce cad ca niște lacrimi din ochii naturii. Căderea frunzelor a sugerat unui poet asemănarea cu moartea oamenilor:

Cad frunzele cum cad oamenii când le vine vremea. Unele se scurg vertiginos pe pământ, vânturate de vânt și totuși indiferente, ca o piatră. Altele au în căderea lor ceva misterios și răscolitor ca un geamăt de muritor, ceva din strania cădere a stelelor de care-s aninate destine omenești. Foarte puține cad cum cad unii oameni, nu cu spaimă de moarte, ci cu sfâșietor dor de viață. Așa cad unele frunze toamna cum cad câteodată oamenii, cum a căzut Icar în apele mării și Meșterul Manole de pe Mănăstirea de la Argeș...

Succesiunea anotimpurilor a sugerat creatorilor din domeniul muzicii, artelor plastice și al poeziei simboluri pentru marcarea „marei treceri”, a devenirii vieții umane, de la leagăn până la mormânt. O asemenea viziune a fost exprimată genial de pânzele unui Boticelli, în compozițiile lui Vivaldi sau în mult mai vechea iconografie decorativă, de la basoreliefurile arcurilor lui Traian și Septimiu Sever, până la fântânile și statuile de la Versailles.

Dar... nu e locul aici să facem un inventar al operelor inspirate de Toamnă.

Mă voi referi doar la câteva mostre din lirica românească.

Unii poeți, de la Alecsandri la Eminescu, și de la el la Argezi, Ion Pillat, M. Beniuc, Mihu Dragomir, Ion Horea, Ion Brad, Nicolae Dragoș și numeroși alții, din păcate dați uitării,

au cântat toamna, în viziuni romantice, bucolice sau filosofice, ca simbol al trecerii ireversibile a timpului; i-au cântat belșugul, culorile și aromele, dar și zbuciumările din amurgul vieții, cu inevitabilele sale tristeți ca-n poezia lui Argezi *De ce-aș fi trist?*...

„Au nu mi-e casa zidită cu sită peste Trotuș / De ce-aș fi trist? Și totuși...”

Ca în celebra poezie a lui Octavian Goga, acum, ca-n fiecare an:

Coboară toamna-ncet din slavă Năframa galbenă-i răsare Și peste vărfuri de dumbravă O flutură departe-n zare Atât de jalnic geme vântul Cum s-a pornit acum să zboare Pare c-aud în drum cuvântul Unei nveste care moare.

De remarcat că în viziunea românească a lumii există o permanentă corespondență între om și natură.

Pe cel mai de seamă simbolist român, G. Bacovia, îl impresionează viața pustiiță – mai mult moartă – din jalnicele târguri de provincie. În viziunea lui, toamna e încărcată de durere, de mizerie socială și existențială, de sărăcie, spleen, tristeți, disperare și amenințarea morții iminente.

Iată poezia *Vals de toamnă* din volumul *Scânteii galbene*, apărut în 1926:

La geamuri toamna cântă funerar Un vals indoliat și monoton ... – Hai să dansăm, iubito, prin salon După al toamnei bocet mortuar... Din instrumente jalnice, de lemn, La geamuri toamna cântă funerar.

sau *Plumb de toamnă*, din volumul *Plumb* din 1916:

De-acum, tușind, a mai murit o fată, Un palid visător s-a împușcat; E toamnă, acum s-a înopțat...

..... Într-o grădină publică tăcută, Pe un nebul l-am auzit răcnind; Iar frunzele cu droaia se desprind; E vânt și-orice speranță e pierdută. Prin târgu-nvăluit de sărăcie

Am întâlnit un popă, un soldat; De-acum pe cărți voi adormi uitat, Pierdut într-o provincie pustie.

E provincia moldovenească din perioada interbelică, sunt târgurile în care se ofilese florile vieții ca Tîncuța lui Sadoveanu, din romanul *Floare ofilită*, sunt locurile „unde nu se întâmplă nimic”, cum ne spune titlul altui roman al genialului, uriașului prozator pe care unii pigmei intelectuali vor să-l îngroape în vorba „colaboraționist”, ca pe mulți alții, de altfel: Nichita Stănescu, Nicolae Labiș, Argezi, Călinescu, Camil Petrescu, Blaga etc. etc.

Autorul volumelor de versuri *Bulgări și stele* (1933), *Dă-mi înapoi grădinile* (1939) și al volumelor de proză *Bacalauratul lui Puu* (1933) și *Dragoste cu termen redus*, vede zilele lui octombrie „sombre ca văduvele de război”; mulți ani întemnițat poet, Radu Gyr, autorul volumelor: *Liniști de schituri*, *Plănge Strâmbă lemne*, *Cerbul de lumină*, *Cununi uscate*, și al unor inegalabile poezii din temeițele comuniste –, omul acesta cu un destin atât de tragic se arată nu o dată pătruns de un „Fior de toamnă” – cum zice în titlul unei poezii – atunci când „Se sfârșea amurgul în pomii de mărgear”, când „Izbea în zare vântul de fier, ca un ciocan, / Și se zbăteau arțarii aprinși ca să se stingă”.

Vântul toamnei e în viziunea multor poeți limbaul expresiv, nuanțat colorat și sugestiv al Naturii care mărturisește și stările sufletești ale oamenilor, dinamismul și vitalismul unora, bucuriile lor și senzația vigoriei, tristețile și neliniiștile altora, precum ale celor din bacovienele târguri muribunde și pustii, pe care le evocă și Demostene Botez când scrie:

Vezi pleacă tot sub cerul cenușiu Și nori și păsări sure au pornit Însăpăimântate de atât pustiu.

Spleenul, tristețea zilelor mohorâte, melancolia incurabilă, spaima de moarte, nelinieștea în fața trecerii fără întoarcere a timpului, sentimentul împlinirii și al senectuții sunt sentimente care precumpănesc în universul artei românești asupra idilismului

facil, de prost semănătorism, asupra bucuriei răzgăiate, infantile a optimiștilor de serviciu la orice regim.Sunt stări și atitudini care mărturisesc intensitatea și profunzimea trăirilor sufletului românesc, gravitatea portretului etnopsihologic al românului.

Dar peste toate se impune bucuria culesului roadelor și al viilor ca semn al muncii sfinte a omului de la țară.

Iată un pastel modern, absolut, antologic. *În vie* al lui Pillat, din volumul *Pe Argeș în sus* care se înrudește intim cu poezii din ciclul *Calendarul viei*:

Tot mai miroase via a tămăios și coamnă, Mustos a piersici coapte și crud a foi de nuc...

Vezi din Zăvoi sitarii spre alte veri se duc; Ce vrea cu mine toamna, pe dealuri de mă-ntoamnă?

..... Cu galben și cu roșu își coase codru iia. Prin foi lumina zboară ca viespi de chihlimbar.

O ghionoaie toacă într-un agud și rar Ca un ecou al toamnei răspunde tocălia...

Într-un asemenea peisaj tomnatic, în inima omului o toacă începe încet, încet să bată, „Lovind în amintire, ca pasărea-n agud”. Toamna calendaristică e un fel de vecernie în planul vieții spirituale a omului, cu ritualuri tainice, pline de o misterioasă și sfântă vrajă care dă sens și frumusețe existenței.

„Gândire forte” – „gândire slabă” în argumentarea filosofică

(Continuare din pag. 1)

Un asemenea model forte funcționează relativ bine în științele experimentale și, de asemenea, cum arată Eco, în lingvistica tradițională, cu modelele sale vizând limbajele naturale. Totuși dificultăți vor apărea când se va încerca apropierea de infinitatea și imensa complexitate a domeniilor realului obiectiv, prin asemenea lumi-model, controlabile cu sisteme finite de reguli. De exemplu, în lingvistică, întrucât este pusă și controlabilă, prin transformări dirijate de reguli, limba – model ar trebui să fie alcătuită dintr-o mulțime finită de expresii, corelate cu o mulțime finită de conținuturi. În vederea realizării acestei corelații între expresii și conținuturile lor se utilizează procedeul definiției, desfășurat în chiar limba-model; sau un alt procedeu al seriei ierarhizate de componente semantice elementare (semne, nume de proprietăți) exprimate în metalimbajul limbii-model.

Acest al 2-lea procedeu este echivalent cu primul. De exemplu termenul „om” îl vom echivala – prin definiție – cu animal rațional muritor, sau termenul „bărbat” cu om mascul adult. Astfel se manifestă așa-numita semantică de dicționar.

Definiția diferă de o demonstrație

Dificultatea fundamentală, după Umberto Eco, constă în faptul că, pominnd de la model cum utilizăm o limbă naturală, definiția sau seria ierarhizată de mărci semantice (ca un arbore), ce se poate atribui conținutului unui termen lingvistic se vedește a fi potențial infinită. Reluând exemplul „om”, acesta este animal rațional muritor dar este și biped, cu doi ochi, fără pene, cu sistem circulator sanguin, cu sistem nervos, cu păr puțin ș.a.m.d.; ceea ce ne introduce în așa-zisa semantică de enciclopedie, opusă celei de dicționar.

O paradigmă forte a unei științe experimentale (chimia, de pildă) va decide care sunt acele proprietăți (sau diferențe) fără de care, un obiect vizat (de exemplu, acidul clorhidric) nu poate să fie admis funcțional, ca atare (activ cu metalele, producător de săruri și alte câteva). Aceeași paradigmă forte va înlătura radical celelalte proprietăți ca neesențiale; acestea din urmă „deși aparțin cunoașterii noastre despre zona vizată, nu satisfac regulile limbajului paradigmeci.

O gândire forte tinde să construiască o semantică de dicționar, care să dea seama de comprehensibilitatea unei limbi-model (de ex. cea de specialitate a chimiei) omoloagă cu o limbă naturală. Totuși regulile postulate ale acestei limbi-model nu pot să explice toate tipurile de semnificare sau desemnare (de exemplu limba-model a chimiei exclude desemnarea de către formula HCl a lichidului vital pentru unii eroi de romane științifico-fantastice vairoase). Oarecum analog, un dicționar real concentrează o serie de informații de ordin lingvistico-semantic, cu excluderea altora de natură enciclopedică. El va garanta condițiile unei bune formări a expresiilor dintr-o limbă dată, dând seama de fenomene precum: sinonimia, unele tipuri de definiție (bazate pe primitivii dicționarului, ce sunt totdeauna în număr finit); apoi parafraza, anomalia, inconsistența și redundanța semantică. Eco va argumenta teza că un dicționar (teoretic), bazat pe un număr finit de componente primitive și cu reguli explicite pentru funcționarea limbajului-model, va fi irealizabil, deoarece orice dicționar va conține și elemente de enciclopedie, care

și subminează puritatea.

Importanța unei bune definiții pentru desfășurarea adecvată a comunicării și argumentării nu poate fi contestată. Aristotel sublinia (în „Analiticele secunde”) că o definiție este diferită de o demonstrație în măsura în care definiția spune ce este ceva, în timp ce demonstrația dovedește că ceva este. Admitând că definiția explică semnificatul numelui și urmărind metoda de a alcătui definiții corecte, gânditorul stăgirit a dezvoltat (în „Topice”) teoria predicabilelor, ce vizează modul cum categoriile pot fi predicate despre un subiect. Mai târziu, Profiriu Fenicianul va încerca să fundamenteze chiar categoriile aristotelice, prin categorii mai generale (respectiv predicabile) precum: genul, specia, diferența specifică, caracterul propriu și accidentalul.

O procedură definițională complementară față de demersul profirian propune Constantin Noica în studiul „Un înțeles pentru individual”¹⁰. El va urmări cum cele cinci predicabile oferă și o matrice generală definițională pentru realitățile individuale.

Procedura definițională profiriană pentru categoria aristotelică de „substanță” va lua forma arborelui ierarhic și finit. Presupunând un număr dat de specii specialisime, întrucât pentru două (sau mai multe) specii există un singur gen și înaintând astfel către partea de sus (rădăcină), arborele se încheie cu nodul unic, categorial. Acest arbore, deoarece e conceput ca reprezentare a unor relații logice (definiționale) a influențat teoriile ulterioare despre definiție, prin structura sa dicționaristică. După același U. Eco, „diferențele” reprezintă elementul crucial în arbore; accidentele nu sunt cerute pentru a produce o definiție și nici propriul. Diferențele sunt cele care divid un gen și sunt apoi selecționate pentru a constitui o specie substatătoare, destinată să devină, la rândul ei, un gen, ce se împarte în noi diferențe.

Diferențele pot fi separabile de subiect (de exemplu pentru subiectul „a.”): a fi supraîncălzit, a fi bolnav ș.a.) și deci considerate accidente; dar pot fi și neseperabile: unele rămânând tot accidente (de exemplu, a avea nasul lung), iar altele aparținând subiectului prin el însuși sau esențial (de exemplu, muritor, rațional pentru „om”). Tocmai acestea din urmă sunt diferențe specifice și împreună cu genul proxim (animal) formează definiția speciei („om”)

Plecând de la o definiție aristotelică a numărului „trei” (din „Analiticele secunde”) ca fiind acel impar ce este prim și în sensul de „nconsumă” și în cel de „nonprodus” al altor numere (impare), Eco degajează o consecință importantă pentru interpretarea prin arbori a definițiilor⁹; nu numai că mai multe proprietăți pot fi atribuite uneia și aceleiași specii, dar chiar perechea de diferențe cu rol de diviziune, poate să apară sub diferite genuri. De exemplu „nonsună” și „nonprodus” pot apărea și sub „par” și sub „impar”. De aici urmează posibilitatea ca arborele să fie mereu reorganizat după diverse perspective ierarhice ale acelorăși diferențe, ce îl constituie.

Numele de genuri în arbore sunt insuficiente ca număr (ceea ce Boetius numea „penuria nominum”) pentru că multe asemenea nume sunt inutile: un gen rămâne mereu o îmbinare de diferențe. Deoarece diferențele inferioare din arbore nu le presupun neapărat pe cele superioare (aparținând unor noduri de deasupra), arborele, deși se îngustează spre partea de sus, nu este finit. Nefiind proprietăți analitice (în sens kantian), diferențele se vor ramifica

spre infinit și vor face ca arborele să nu rămână de tip dicționar, ci să se convertească în enciclopedie (sensibilă la context), care va putea să fie mereu reordonată după perspective ierarhice noi.

Enciclopedia presupune interpretarea și deci principiul semiozei limitate. O gândire teoretică și metateoretică de tip enciclopedic este precumpănitor „slabă” întrucât supune regulile de interpretare și semnificare la permanenta determinare a circumstanțelor și a contextului. Ea nu va exclude asemenea reguli (pentru formarea și interpretarea expresiilor unei limbi), dar aceste reguli vor fi orientate către contexte iar semantica va încorpora pragmatica. Gândirea de tip enciclopedic cuprinde, așadar, și ea, reguli; nu definitive, absolute, ci doar reguli de rezonabilitate, pentru a negocia, la orice etapă, condițiile care ne vor permite să folosim limbajul pentru a da seama – după criterii provizorii de ordine – de o lume dezordonată sau ale cărei reguli și principii de ordine ne scapă⁹.

Un model de cunoaștere de tip enciclopedic întâlnim chiar și în unele construcții ale inteligenței artificiale; aici, în loc de coduri definitivi sistematizate se utilizează submodelele inferențiale dependente de așa-numitele „frames” sau „goals” și, de asemenea, așa-ziiși *algoritmi*

Consultații pentru studenți

miopi, care permit înaintări limitate, într-un fel de labirint.

În planul semanticii generale, Eco marchează complementaritatea dintre gândirea „forte” și cea „slabă”, chiar dacă acordă preeminență celei din urmă. Gândirea slabă, de tip enciclopedic, va remarca autorul italian, „nu exclude din reprezentarea semantică eventuale proprietăți analitice, dar numai întrucât se știe că ele pot funcționa ca artificii stenografice, pentru a include alte proprietăți, ca caută mai curând să introducă în reprezentare stereotipii, care dau seama de modul în care vorbitorii unei limbi naturale își reprezintă conținuturile expresiilor, în funcție de contexte și de împrejurări”¹⁰.

Metaforele inevitabile ale limbajului

O utilizare fertilă și incitantă pentru spirit, a complementarității gândire „forte” – gândire „slabă” o putem întâlni și în unele lucrări al lui Richard Rorty. În perspectiva viziunii pragmatiste asupra limbajului, Rorty va considera cercetarea științifică novatoare ca fiind o recontextualizare, iar metaforele inevitabile ale limbajului creator, drept așa-zise zgomote insolite (iclusiv în sensul teoriei informației). Fundalul viziunii rortiene va fi dat de definirea spiritului uman ca o rețea labirintică de credințe și de dorințe sau atitudini propoziționale. Unele asamblaje de credințe și dorințe pot fi părăsite datorită tensiunilor și contradicțiilor cu altele mai noi. De exemplu, nu mai adoptăm vreo atitudine și vreo adeviziune față de enunțurile ce apelează sistematic la cuvântul „flogiston”. Rorty mai propune să abandonăm dualități tradiționale (corp-Spirit, aparență – realitate ș.a.), împreună cu una sau alta din tendințele reduționiste, ce preiau un oarecare vocabular ca preferențial (de exemplu, pe acela al fizicii)

și-l consideră drept singurul capabil să reprezinte lumea. Utilizând vocabulare și sisteme conceptuale privilegiate (precum filosofia scientistă-reprezenționalistă) nu câștigăm – după Rorty – ceva în plus, ce nu am putea obține, mai simplu, dizertând despre modificări ale coportamentului lingviste, modificări ce pot fi descrise fie ca o schimbare de sens, fie ca o schimbare de credințe și teorii, după cum pare mai oportun de a revizui dicționarele noastre sau enciclopediile noastre”¹¹.

Într-un alt studiu („Reprezentare, practică socială, adevăr”), Rorty schițează locul ocupat în prezent de empirismul reprezentationalist, fortificat logic prin Frege și Carnap, în opoziție cu antireprezenționalismul lui Dewey și Davidson, în planul larg al filosofiei contemporane a limbajului. Pentru prima direcție (solidară în multe privințe cu gândirea „forte”), trăsătura esențială a limbajului rezidă în capacitatea de a reprezenta ceea ce sunt lucrurile; adevărul ar apărea drept conceptul de bază, sub tutela căruia o teorie a sensului și a semnificației trebuie să fie dezvoltată. Promotorii acestei vechi direcții susțin, în continuitate cu J.Locke, că prin Newton ni se vorbește în limbajul pe care Platon și Sfântul Pavel sperau să-l audă după moartea lor; un limbaj specificând univoc, definitiv, ceea ce mai înainte a fost enunțat doar ocolit și confuz.

Pentru antireprezenționaliști însă, limbajul (inclusiv cel științific) s-ar reduce la o rețea a practicilor sociale multiple; astfel, se va porni de la asertivitatea efectivă în cadrul rețelei și apoi se vor desfășura noi demersuri potrivite pentru a face loc ideii de adevăr. Singurele descoperiri și noi

adevăruri (inclusiv științifice) posibil de a fi gândite sunt, așadar, modulele în care rețeaua noastră de credințe poate fi recompusă, spre a acomoda noi credințe. Scopul cercetării nu ar mai fi reprezentarea obiectelor, ci promovarea coerenței crendrilor. Rețeaua de credințe ce se recompun apare ca obiectiv în recontextualizare (fără ca aceasta să ducă la o închidere în spirit și la solipsism, întrucât se admite cauzalitatea și dependența omului de lume). Accentul în noua viziune antireprezenționalistă va cădea nu pe exigențele obiectului, nici pe scopurile ce ne-ar fi impuse de esența realității sau a umanității, ci pe acele scopuri evaluate de subiect ca demne de a fi urmărite, de a li se dedica eforturile. Cultura națiunilor mai avansate are astfel tendința spre amplificarea problematicii etico-politice și artistice, care emerge treptat, dintr-un scientism de multe ori exagerat.

Fără a deveni un promotor intolerant al acestei noi tendințe, pe care o agreează, Rorty, ca antireprezenționlist și partizan al gândirii slabe, va nota că „singurul lucru ce îmi este permis de a-l face constă în a recontextualiza diversele dezvoltări ce au loc în filosofie și în alte domenii, spre a arăta în ele diferite stadii dintr-o istorie a poetizării și a progresului”¹².

Un alt câmp de manifestare pentru complementaritatea gândire „forte” – gândire „slabă” este și metamatematica lui David Hilbert. Părintele școlii formaliste din domeniul fundamentelor matematicii distingea în cadrul matematicii clasice (cu deschiderile ei către fizică și alte discipline teoretice) așa-numitele enunțuri reale (cele folosite ca având o semnificație intuitiv-construcțivă), de enunțurile ideale (cele ce nu au, la fel, o semnificație intuitiv-construcțivă, cum este cazul enunțurilor despre infinitul actual sau complet). Adăugarea unor elemente ideale (de

exemplu numere negative) este o procedură uzuală în matematica clasică, pentru a o face mai operatorie (de exemplu, prin introducerea numerelor negative scăderea este totdeauna posibilă). Tot așa, adăugarea enunțurilor „ideale” la cele „reale”, în matematică va fi impusă de cerința de demonstrabilitate, dacă se urmărește a păstra legile logice aristotelice, precum aceea a terțiului exclus.

Lumea model a matematicii clasice

Metamatematica lui Hilbert va concepe matematica clasică drept o lume model, postulată explicit, în care o varietate de enunțuri „reale” (presupuse ca adevărate) și care apăreau anterior eterogene, insuficient explicitate sunt cuprinse și explicitate într-un metalimbaj, ca niște consecințe, în cea mai mare parte, ale unor postulate (reguli) ideale. S.C.Kleene făcea însă și o rezervă, întrebându-se dacă adăugarea la corpul enunțurilor „reale” a unor postulate succesiv mai abstracte, „ideale”, va permite totdeauna simplificări ale demonstrațiilor. Rafinarea demersului matematic prin procedee de felul celor invocate de Hilbert nu înseamnă, *ipso facto*, o eliminare integrală a intuitivului. La nivelul metamatematic, Hilbert însuși postula cerința ca aici, aserțiunile să fie convingătoare intuitiv, iar procedeele să fie finitist-construcitive. Dacă în matematica formalizată se explicitează cee ce constituie un enunț bine format sau o demonstrație, în metamatematică metodele, cu rol de control, nu vor putea fi supuse la aceleași explicitări (ținând cont și de teoremele de incompletitudine ale lui Gödel) și vor trebui să fie intuitiv-construcitive. Complementaritatea gândire „forte” – gândire „slabă” va apărea, așadar, în metamatematică prin simbioza între formal-logic și intuitiv-construcțiv și va fi o caracteristică a evoluției gândirii matematice, chiar mai larg, în ansamblu.

În final vom prezenta aceeași complementaritate ca acționând nu doar în cadrul unei discipline precum matematica și fundamentele ei, ci și la nivelul corelației între științele particulare factuale și filosofice, pominnd de la unele rezultate ale lui Constantin Noica, din studiul deja amintit mai înainte. Autorul „Devenirii întru Ființă” se întreabă dacă cele cinci predicabile ale lui Profiriu, pe lângă rostul de a da o teorie pentru categoriile aristotelice, nu oferă și un spațiu (o matrice) formal-logică pentru realitățile individuale infinite de variate. Astfel orice real individual ține de un gen (g), de o specie (s), are o diferență specifică (d), un caracter propriu (p), ivindu-se sub un accident (a); așadar el se va lăsa descris ca o funcție de cele 5 argumente (sau predicabile): f (g, s, d, p, a). Uzual, în cercetarea vieții afirmăm, oarecum în același sens, ca mai sus, că individual organic este funcție de codul genetic. Noica distingea în plus individualul activ, cu sens nestatistic (organism viu, omul acesta) de individualul statistic cu sens pasiv (exemplu: această rocă). Dacă ambele tipuri de individualuri sunt intersecții de generaluri (legi, lanțuri cauzale etc.), totuși doar primul tip are ceva în plus, un mediu interior (sinea), ce concentrează trăsături ale mediului exterior, din care s-a desprins.

Cunoașterea individualului statistic (ca fapt individual) se realizează prin științe factuale utilizând mai ales modele ale gândirii „forte”, ca sinteze de generaluri (legi, cauze). Complementar cu asemenea științe (și modelele lor forte) se afirma gândirea filosofică, predominant slabă, vizând cunoașterea suplă mai ales a individualurilor nestatistice, cu mediul lor interior, cu sinea lor și cu unitatea lor enigmatică¹³.

Ceea ce Noica numea în cele prezentate mai sus cunoaștere și gândire filosofică ar putea fi considerată o manifestare privilegiată a gândirii „slabe”.

Apelând la o metaforizare de ordinul doi (în măsura în care metaforele sunt prezente constrângător în demersurile curente, de ordinul întâi, ale gândirii „slabe”), Umberto Eco prefigura gândirea „slabă” ca pe un luptător oriental. Acesta „ia pe seama sa avantaj adversarului (...) pentru ca apoi să găsească și în situația pe care celălalt a creat-o, modalități conjecturabile pentru a-i răspunde; el nu are reguli staibilite dinainte, are niște matrici conjecturale pentru a ordona, provizoriu, orice întâmplare intervenită din afară și a o transforma într-o propunere proprie de rezolvare (...). Astfel este puternic și învinge de multe ori, pentru că se mulțumește să fie rezonabil”¹⁴.

- 1) G. Vattimo, P.A.Rovatti, *Gândirea slabă*, Editura Pontica, Constanța, 1998.
- 2) *Ibidem*, p. 7.
- 3) V.I.Perminov, *Cauzalitatea*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 177.
- 4)Fr.Nietzsche, *Despre genealogia moralei*, Editura Echinox, Cluj-Napoca, 1993, p.77.
- 5) Vezi H.Gadamer, *Istoria conceptului și limbajul filosofiei*, apud A. Marga, *Introducere în metodologia și argumentarea filosofică*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1992, p. 140.
- 6) Umberto Eco, *Anti-Profiriu*, în vol. G.Vattimo, P.A.Rovatti, *Gândirea slabă*, Editura Pontica, Constanța, 1998.
- 7) C. Noica, *Un înțeles pentru individual în vol. Existență, gândire, istorie* (Probleme de logică vol. IX), Editura Academiei, București, 1986.
- 8) Vezi Umberto Eco, *Op.cit.* p. 63.
- 9) *Ibidem*,p.68.
- 10) *Ibidem*, p. 69
- 11) R. Rorty, *Obiectivism, relativism et vérité*, P.U.F., Paris, 1994, p.161
- 12) *Ibidem*, p. 132
13. Constantin Noica, *Op.cit.*, p.12.
14. Umberto Eco, *Op.cit.*, p. 72.

O carte bună despre filosofia românească este atât de rară, încât aproape nimeni nici măcar nu catadiesește să-i vestească apariția, fie și printr-un amărât de anunț dat la altfel atât de bogatele pagini de publicitate ale vreunuia dintre numeroasele și vestitele noastre cotidiene.

Revistele de specialitate, atente la ceea ce este mult zgornot pentru nimic, rămân și surde și mute când pe piața cărții, invadată de autori care publică mult mai mult decât scriu, apare câte o lucrare, un volum etc., cu semnătura cuiva cu statut bizar din punctul lor de vedere, de vreme ce autorul stă în banca lui, muncеște prin bibliotecă, academician nu e și nici funcții politice nu are. Cât despre revistele cu numere în titlurile lor (22,1934,327 etc.), ori cu denumiri care doar în aparență cultivă paradoxul, acestea au, de vreme îndelungată, când e vorba de lucrări ale celor care cu adevărat știu filosofie românească, orbul găinii.

Se pare, însă, că este mai plauzibilă ipoteza că toți aceștia suferă, deși lasă să se înțeleagă altceva, de acea teribilă maladie care bântuia în vestita, este drept că și imaginara cetate grecească Phanaî, despre care Aristofan zicea că este dominată de „perfidul neam al limbuiților”. Adică de către cei care cu „limba cosesc, seamănă, culeg struguri și smochine”. Bătrânul Aristofan n-avea de unde să știe că perfidul neam, căruia el îi spune al limbuiților, înzestrat cu arta de a-și închipui că face câte ceva doar când sporovăiește

Filosofia românească în exegeze

Prof.univ.dr. Gh.AI.CAZAN

când este vorba să regizeze, când apare câte o carte bună de istorie a filosofiei românești, cel mai distrugător dintre toate comploturile posibile, cel al tăcerii.

Să se caute în paginile revistelor ori ale jurnalelor pe care le conduc, dacă s-a scris fie și un rând despre *Conceptul de ideal în filosofia românească interbelică* al cărui autor, Marin Diaconu, un soi de benedictin modern, s-a scufundat în lumea bibliotecilor pentru a facilita cititorului de azi posibilitatea de a studia cărți, studii, esurii, articole de ziar ale lui Nae Ionescu, Emil Cioran, Mircea Vulcănescu sau Constantin Noica. O simplă enumerare a contribuției lui Marin Diaconu în acest sens ar uimi chiar și pe unul hârșit în ale analizelor comparative referitoare la edițiile operei unor creatori. Cum o asemenea enumerare nu mi se pare necesară aici, am să menționez, totuși, că niște cărți ale lui Nae Ionescu, de pildă, *Curs de metafizică*, *Introducere în logica matematică*, *Curs de istoria logicii* au apărut după 1989 în ediții îngrijite de Marin Diaconu, tot el contribuind, alături de Dora Mezdrea, la reeditarea sau editarea a mai tot ce i se atribuie lui Nae Ionescu. Tot lui i se

datorează îngrijirea celor mai multe lucrări ale lui Emil Cioran și a mai tuturor lucrărilor importante ale aceluia a cărui sentință de condamnare la ani grei de pușcărie a fost semnată și de ex-regele Mihai I, acea cumplită condamnare care a dus la distrugerea lui Mircea Vulcănescu, omul care, după cum mi-a spus cândva Constantin Noica, era inzestrat, ca nici un altul din generația lui, cu un neobișnuit har metafizic. Cu un efort pe care îl consider mai mult decât remarcabil, care nu poate avea altă cauză decât pasiunea bună pentru aducerea la lumină a valorilor filosofiei noastre, Marin Diaconu a publicat anul trecut un volum, impresionant prin întregul lui și, deci, prin concepția care i-a stat la bază. *C.Rădulescu-Motru. Biobibliografie* este o excelentă carte, în stare să arate, prin ea însăși, cât de prăpădite, de sterpe și găunoase sunt perorațiile de ieri și de azi despre inexistența filosofiei românești, în special, și despre ceea ce putem numi cu termenul de conștiință românească, în general. Volumul menționat este, în sine, dar ar trebui, pe de altă parte, să fie considerat, mai ales de către tineretul studios, ca un criteriu de cântărire, de

judicare, dacă se vrea, a gândăvelilor acellora care scriind câteva broșuri hazliozetărețe cu vag iz filosofic se proiectează ei înșiși, dar și sunt slăviți, ca mari cărturari și mari filosofi. Să se răsfioască, doar atât, volumul pe care Marin Diaconu l-a publicat sub titlul de mai sus și se va vedea că românii nu au așteptat să se împlinească filosofic ori, mai larg, spiritual, prin unii care, asemenea celebrului cocoș care era încredințat că ziua începe datorită cucurigiului său, vor să-i convingă pe cei care îi ascultă ori îi citeșc, că „adevărata” filosofie românească debutează cu isprăvile lor spirituale. Și pentru că tot este vorba de Motru, cred că se cuvine să semnaliez apariția în 2000 a unei foarte bune cărți. *C.Rădulescu-Motru și proiectul antropologie kantian*, al cărui autor, Viorel Cernica, publicase, cu un an înainte, *Exerciții fenomenologice asupra filosofiei românești interbelice*, carte, și aceasta, situată dincolo de sporovăială impresionistă la care s-a recurs de atâtea ori de către cei care, neavând răbdarea cercetării veritabile, au crezut că pot spune ceva despre un filosof român numai pentru că au rășfoit în grabă și la întâmplare cine știe ce pagini ale cine știe cărei lucrări a aceluia.

În ciuda tăcerii „înconjurătoare”, cărțile celor doi pasionați cercetători ai

filosofiei românești sunt cărți bune, valoroase, vizitate de har filosofic, scrise cu metode bine gândite și, totodată, cu un acut sentiment al responsabilității săvârșirilor lor. Despre așa ceva, însă, apostolii vântului rece al huiduieli se fac a nu fi auzit nimic. Ascunderea după cortina necuvântului a cărților care zic altceva decât convine acestor doar de ei înșiși imaginații „mari oameni de cultură” a devenit, spre paguba culturii, obișnuință cu sârg cultivată. Amărății care în locul sindrofiilor, al recepțiilor, al ieșirilor pe cine știe care posturi de televiziune etc. au ales sihăstria, binefăcătoare din punctul lor de vedere, a studiului de unul singur prin colțuri neobservate ale bibliotecilor sau prin niște case pe unde au reușit să-și încropească un rost care doar atâtea le îngăduie, să nu doarmă noaptea pentru a-și satisface gustul socotit de alții pervers, al studiului, știu și ei câte ceva despre ceea ce li se întâmplă, dar și despre ce este drept să li se întâmple. Drept ar fi să le scoatem cărțile din lumea rea a tăcerii și să le comparăm cu altele, fie ele acestea din urmă, o introducere sau alta la un timp al filosofiei românești, fie chiar cărți care au ca obiect al lor întreaga istorie a filosofiei românești. Se va vedea, atunci, diferența dintre cercetare științifică și vorbăriea vidă de conținut ideatic, dintre pasiunea pentru căutarea adevărului unei opere filosofice și pasiunea pentru înscrierea în orbita sloganurilor la modă, dintre pasiunea teoretică și pasiunea parvenirii.

F.M.I. - DOCTRINĂ ȘI PRACTICĂ

Prof.univ.dr. Victor STOICA
Prodecan al Facultății de Management Financiar-Contabil
Asistent univ.drd. Eduard IONESCU

F.M.I. văzut de el însuși

Fondul Monetar Internațional a luat ființă în iulie 1944, prin hotărârea a 44 state participante la Conferința Monetară și Financiară Internațională de la Bretton Woods (New-Hampshire, S.U.A.). Actul său constitutiv îl reprezintă „**Acordul**” încheiat atunci pe baza documentară a planurilor White și Keynes și reflectă o predominanță a concepției anglo-americane, temperată prin menținerea mai pregnantă a suveranității monetare a statelor participante, **în raport cu** ideea inițială a introducerii unei discipline monetare mai riguroase.

Inițial „Acordul” s-a concretizat în 20 de articole, constituind **Statutul F.M.I.** Urmare a unor amendamente ulterioare s-a produs modificarea a 8 articole și s-au adăugat 12 noi articole și anexe. Statutul Fondului, stabilit prin „Acordul” de la Bretton Woods, prevede că acesta: se va bucura de o deplină personalitate juridică pe teritoriile fiecărui stat membru; va avea capacitatea de a contracta, de a dobândi bunuri mobile și imobile și de a dispune de acestea; va avea capacitatea de a sta în justiție pe teritoriile supuse jurisdicțiilor membrilor săi.

Rolul F.M.I. prezentat în raportul F.M.I. din 1991/1992 este următorul:

- supervizează sistemul monetar internațional și promovează cooperarea monetară internațională;
- promovează stabilirea schimburilor valutare și relații de schimb ordonate între membrii săi;
- acordă asistență membrilor care au dificultăți temporare ale balanței de plăți, prin atribuirea unei finanțări pe termen scurt, până la mediu, acordându-le prin aceasta posibilitatea de a-și corecta dereglările în balanța de plăți;
- suplimentează rezervele membrilor, prin alocarea de DST-uri, în cazurile în care există o cerință globală pe termen lung;
- își constituie resursele, în principal, din subscrierea cotei de către membrii săi¹.

Dată fiind completa independență financiară a F.M.I., acestuia nu-i sunt aplicabile prevederile art.17 al Cartei O.N.U. referitoare la controlul financiar al Adunării Generale asupra bugetului. Așadar, F.M.I. nu este obligat să transmită ONU informații de detaliu asupra activităților sale, asigurând prin aceasta secretul documentelor și al operațiunilor membrilor săi. Acest secret necesar și incert operațiunilor Fondului, preluat din normele și practicile bancare, reprezintă un element fundamental, caracteristic, al autonomiei acestei instituții specializate a ONU, așa cum reiese din prevederile Art.1 (3) al Acordului între ONU și FMI.

F.M.I. – aspecte preliminare²

O revizie fundamentală o constituie consultările din cadrul Articolului IV care permit F.M.I. să supravegheze politicile țărilor membre. Aceste consultări ajută F.M.I. să se ocupe cu promptitudine de cererile înaintate de țările membre FMI pentru folosirea resurselor financiare ale F.M.I., și de propunerile de modificare a politicilor și practicilor înaintate F.M.I. pentru avizul său. Consultările din cadrul Articolului IV permit personalului tehnic și Consiliului de Administrație să beneficieze de ampla experiență acumulată de țările membre în decursul timpului. Printre celelalte subiecte luate tot mai des în dezbatere, în cadrul consultărilor purtate sub egida Articolului IV, au fost: combaterea sărăciei, chestiuni sociale, industriale și cele legate de piața forței de muncă și, de dată mai recentă, cheltuielile militare și problemele legate de protecția mediului înconjurător.

Temelia condiționalității este un element esențial al rolului FMI de ajutorare a țărilor membre, pentru a-și ameliora problemele legate de balanța de plăți. De asemenea, condiționalitatea a fost concepută cu scopul de a se asigura că țările membre care utilizează resurse FMI vor fi în stare să-și îndeplinească obligațiile de rambursare la termenele stabilite, așa încât să se mențină caracterul rotativ al resurselor FMI. Astfel, prin aplicarea programelor FMI pentru America Latină din anii '90 se consideră că s-au înregistrat unele succese. Argentina și Mexic au avut în mod deosebit succes în recăștigarea piețelor, reprezentând 60% din totalul anului 1993. A crescut, de asemenea, volumul emisiunilor de obligațiuni ale Braziliei și Venezuelei. Chile și Uruguay și-au restabilit prezența pe aceste piețe în 1993, iar Columbia, Guatemala și Peru au reîntrat pe piață pentru prima dată după mai mulți ani.

„Cazul Mexic” a devenit oarecum etalon, o referință pentru aplicarea măsurilor promovate de FMI care au dovedit că „se poate”, sub rezerva manifestării unor efecte adverse ale integrării internaționale. Creșterea integrării piețelor financiare, în ultimii 10-15 ani, a adus mari beneficii, prin asigurarea unei alocări mai eficiente a economiilor globale și prin influențarea investițiilor și creșterii economice în multe țări. Dar există și un revers: creșterile vaste ale fluxurilor financiare peste granițele naționale, a făcut ca țările participante la piețele financiare internaționale să fie mult mai vulnerabile la efectele adverse ale acestora: preocupări în privința viabilității politicilor adoptate, asupra capacității de a preveni instabilitățile economice, globalizarea financiară făcând să crească viteza de propagare a perturbărilor economice de la o țară la alta³. Deci, globalizarea financiară este, în același timp, o cauză și un efect al progresului economic al timpurilor noastre, escaladând provocările de a preveni și rezolva crizele financiare.

Autoevaluarea și evaluarea externă a practicii FMI⁴

Ca Organism de Autoevaluare (OAR)⁵, după cum am arătat, FMI nu se supune controlului nici unei instituții internaționale sau locale. Cu toate acestea, FMI resimte cerința de a-și autoevalua continuu eficiența și, din când în când, de a se supune unei evaluări externe, de către experți din afara Fondului. La evaluarea activității FMI participă funcționarii instituției, Oficiul de Audit și Inspekția Internă, Comitetul de Audit Extern, evaluatorii externi și specialiștii desemnați.

(Urmare din numărul 317)

Între principii și prejudecăți

Examinarea obiectivă, realistă a doctrinei naționalismului devine cu atât mai acută, cu cât „legătura națională a furnizat întotdeauna și continuă să furnizeze cadrul indispensabil abordării sistemelor de guvernare bazate pe consimțământul explicit al celor guvernați, adică al democrației”, iar pentru aceasta „adeziunea prealabilă față de casa comună (națiunea) este indiscutabilă; în lipsa acesteia, cetățenia devine o simplă abstracțiune”¹¹.

Pentru istoria românească este de semnat că, în primele decenii ale secolului al XX-lea, mai precis după decembrie 1918, s-au intensificat preocupările privind elaborarea și clarificarea problematicei doctrinei naționale. Referindu-se chiar la această temă, Nicolae Iorga spunea, în 1922, că este puternic și viabil naționalismul care se întemeiază pe democrație, observând că, spre deosebire de alte popoare europene, „nu națiunea noastră a fost creată de stat, ci statul nostru a fost creat de o națiune”, ideea națională izbândind prin mijlocirea democrației¹².

La începutul secolului al XXI-lea, în contextul unor transformări care au schimbat și schimbat radical lumea, evoluția doctrinei politice a naționalismului este sau ar trebui să fie puternic resimțită în ce privește opțiunile și abordările politice. Ca în toate domeniile, se manifestă, însă, și aici curente sau tendințe contradictorii: unele care țin pasul cu istoria, ogândind procesele cooperării internaționale și integrării (cazul Europei), altele marcând eforturi de adaptare (cum ar fi țările ex-europene, foste socialiste, dar și alte zone ale lumii), altele acționând ca o consecință a balastului ideologic de care se „agată”, pe de o parte, prin reuscitarea vechiului naționalism, a egoismului național și închistării, iar pe de altă parte, prin tentația anihilării voințelor și expresiilor naționale în favoarea unui supranaționalism sau naționalism cosmopolit, ca expresie neoimperială.

În ce privește Europa, la „o jumătate de secol după primii pași ai construcției europene, în ciuda consolidării unei puteri

La confluența dintre milenii

GLOBALISM ȘI NAȚIONALISM

Dr. Ion MITRAN

dispunând de competențe supranaționale unice în lume, ca și a încercărilor de a conferi acestei puteri un cadru și o legitimitate politică, regimurile politice ale statelor europene care participă la această aventură colectivă rămân puțin afectate, ca o dovadă că în materie politică, vreme îndelungată, cadrul politic va rămâne cadrul «natural și legitim al vieții politice»¹³, viața politică păstrând, în fond, caracterul național.

De aici și ipoteza, dacă nu chiar concluzia, că în privința doctrineilor politice în general, a celei naționaliste în special, sunt de așteptat noi evoluții, dar nu lipsite de recursul la trecut. Asemenea celorlalte doctrine, și doctrina politică a naționalismului este supusă proceselor schimbării. În ce ritmuri ? În ce direcții ? Cu ce consecințe ? A răspunde la asemenea întrebări este una din datoriile științei politice, menită să cerceteze și să semnalizeze tendințele reale, obiective.

După unele opinii, în lumea de azi, „ideologia națională se bazează pe importante răspunsuri la modernitate, iar când este prezentată în forme simbolice și ceremoniale poate avea o reală putere de atracție. În anumite moduri, naționalismul este mai atrăgător în epoca modernă decât majoritatea rivalilor săi ideologici. Cu toate acestea, ideologia naționalistă poate reuși numai când pare a fi apropiată situației politice, relevantă în termenii situației specifice date și preocupărilor celor ce sprijină asemenea idei”. Mai mult, tezele patriotismului trebuie simplificate și concretizate pentru ca apoi, „să fie în mod repetat proiectate asupra audienței avute în

Autoevaluarea

Obiectul evaluării este să înveți, să ameliorezi rezultatele cu privire la scopurile fixate și să profiți de aceste rezultate, ca și corectarea erorilor – pentru obținerea unei mai bune eficiențe. Cei care învață cel mai bine sunt funcționarii instituției și aceștia au nevoie de dorința de a învăța. O evaluare poate să ia diferite forme. Dezbaterea intensă și continuă, însușirea de cunoștințe au fost prezentate în cadrul FMI cu mult timp în urmă.

Recomandările de politică economică făcute țărilor, Administrației sau Directorului Executiv sunt precedate de analize minuțioase și de discuții. Aceasta este o caracteristică a FMI și unul din stâlpii fundamentali ai capacității instituționale. Procesul de evaluare internă al FMI are ca obiectiv dobândirea capacității de consultanță și constituie un sistem de verificări și ajustări.

Când FMI se angajează să acorde resurse financiare unei țări sau ajunge la o concluzie bazată pe supervizarea politicii economice a unei țări, hotărârile sale sunt aprobate de către 24 de membri ai Directoratului Executiv, care reprezintă pe cele 181 țări membre. Propunerile Directoratului sunt analizate în detaliu de un reprezentant al țării interesate, reprezentanți ai altor țări și autoritățile și entitățile independente pe care țările le consultă. Directorul evaluează periodic experiența dobândită prin munca direct legată cu țările. Directorii examinează politicile de bază, de la folosirea resurselor financiare ale FMI până la supervizarea politicilor economice ale țărilor. Această evaluare se completează adesea cu consultații ale lumii academice.

Unii observatori văd **FMI ca o entitate doctrinară și monolitică**. Totuși, instituția se mândrește că poate exprima o **păreră unanimă**, când formulează recomandări unei țări sau colaborează la conturarea unui program de ajustare. Această păreră unanimă este **rezultatul unei intense dezbateri interne și a unui proces serios și de mare anvergură**.

De 30 de ani, funcționarea Departamentului de Elaborare și Examen ale Politicilor, care controlează să existe coerența a consultației pe care o oferă FMI în materie de politici economice, analizează experiența instituției și informează Directoratul asupra programelor de ajustare sprijinite de FMI. Recent, de exemplu, s-a analizat experiența FMI în ceea ce privește programele aprobate în cadrul serviciului întârîr de ajustare structurală. Această analiză vizând funcționarea ajustării structurale, care se efectuează la fiecare 4 ani, oferă Directoratului administrării și funcționării FMI și publicului o evaluare a eficienței ajustării structurale, cu efecte de promovare a reformei structurale și creștere economică în țările în curs de dezvoltare.

La fiecare 2 ani, Departamentul de Elaborare și Examen ale Politicilor și Departamentul de Studii prezintă Directoratului un studiu despre calitatea și eficiența supervizării pe care o exercită FMI, ale cărei principale concluzii se publică în Raportul Anual. În evaluarea sa asupra supervizării, în 1997, Directoratul a semnalat necesitatea unei transparențe mai mari. Urmarea acestei evaluări, s-a decis să se publice „Note de informare a presei”, în care se rezumă dezbaterile Directoratului referitoare la consultanță, conform Articolului IV (supervizare) cu fiecare țară membră. Aceste note se publică la cererea țării în discuție.

Au trecut ceva ani de când Directoratul încearcă să determine care este cea mai bună formă de evaluare a muncii Instituției. În 1992, un grup de lucru a recomandat crearea unui Oficiu de evaluare, dar recomandarea s-a formulat într-un moment în care necesitățile economiilor în tranziție făceau presiuni asupra personalului și bugetului de operare și măsura nu a ajuns să fie pusă în practică.

Dar, Directoratul nu pare dispus să acorde un monopol în ceea ce privește evaluările.

S-ar monopoliza procesul de evaluare dacă s-ar stabili, de exemplu, un departament intern de evaluare? Ar continua să participe evaluatori externi? S-ar suprima evaluările pe care le realizează funcționarii instituției? Administrația și personalul consideră că evaluările interne sunt indispensabile pentru a stabili politicile. Având în vedere toate aceste întrebări și puținele răspunsuri clare, Directoratul a considerat prudent să pună în mișcare acest proiect experimental cu participarea evaluatorilor externi. Pentru a adopta măsuri noi, Directoratul va examina, mai întâi, rezultatele proiectului. Directorii executivi par a fi de acord cu modul în care trebuie să se continue procesul intens de evaluare internă. Când Directoratul dorește o altă părere despre o temă specifică, va putea să recurgă la o „a doua părere” a unor experți externi independenți, dându-le deplin acces la informațiile F.M.I. (Va urma).

- La 13 octombrie 1993, F.M.I. avea 178 țări membre, cu un total al cotelor de 146,0 miliarde DST.
- Corina-Elena Cuculi, *Bazele teoriei economice promovate de Fondul Monetar Internațional. Efectele acordurilor cu Fondul Monetar Internațional încheiate în perioada 1990-1994 asupra economiei României*, Teză de doctorat, ASE, București, 1999.
- În final, Mexicul s-a transformat dintr-un etalon într-un „caz”, „cazul Mexic”. Din 1988 și până în 1993, beneficiind de un suport activ din partea FMI, Mexicul și-a întârziat procesul de stabilizare macroeconomică și transformare structurală. S-a obținut o reducere importantă a deficitului bugetar, iar inflația a scăzut de la 160% în 1987, la 8% în 1993. Creșterea economică a ajuns de la o medie de 0% în perioada 1985-1988, la 3% în perioada 1989-1993, dar, din 1994 s-au manifestat slăbiciuni: deficitul contului curent extern a crescut la 6,5%, fiind finanțat în cea mai mare parte de influxuri de capital pe termen scurt; peso-ul a fost lăsat să se deprecieze, iar vulnerabilitatea economiei a crescut, datorită schimbării obligațiunilor guvernamentale existente, cu Tesobonos, un instrument indexat pe dolarul american. Deficitul contului curent s-a mărit considerabil, ajungând la 8% din PIB, la nivelul întregului an 1994. Toți acești factori au contribuit la erupția crizei economice la nivelul lunii decembrie 1994. (Vezi CORINA-ELENA CUCOLI, *op.cit.*, p.77-78).
- Interviu acordat FMI Buletin nr.20/10 noiembrie 1997, p.348-349 de către EDUARD BRAU, director al Oficiului de Audit și Inspekție Internă.
- Organism cu Autoreglementare.

imaginare. Numai asemenea abordări pot opera deosebirile necesare între principii și prejudecăți, între teorii creatoare și dogme.

Analiza obiectivă a relației dintre globalizare, integrare zonală și naționalism duce, în mod rațional, explicit și implicit, la concluzia că, pe de o parte, erodarea graduală, parțială, a suveranității statelor este un fenomen real, legat din ce în ce mai mult de echilibrele economice, sociale, politice, ideologice sau religioase iar, pe de altă parte, societatea umană rămâne tributară (în sensul de datoare, îndatorată sau condiționată) atașamentului național pentru un timp nedeterminat, variabil în funcție de fiecare țară în parte.

O asemenea teză este argumentat subliniată de o analiză pertinentă asupra istoriei națiunilor și a naționalismului în Europa, autorul semnalând două fenomene contrare: în vestul continentului, „prăbușirea aparentă a subordonărilor naționale clasice însoțită de un soi de elogiu al eterogenității”, iar în partea de est, „o redeșteptare a pasiunilor naționaliste pe care comentatorii politici le iau cam prea mult în derândere”¹⁵.

Din perspectiva abordărilor actuale privind evoluția și involuția doctrinei naționalismului, corelată cu teoria și practica globalismului rezultă că procesele mondiale specifice intrării în secolul al XXI-lea nu contrazice esența națională, ba chiar îi oferă o justificare, iar cauza intereselor naționale nu contravine, ci întreține tendința obiectivă a globalizării ca proces al emancipării civilizației umane în sens democratic, real și nu imaginare.

¹¹ Guy Hermet, *Istoria națiunilor și a naționalismului în Europa*, Institutul European, Iași, 1997, p. 337-338.

¹² Nicolae Iorga, *Doctrina naționalistă*, în volumul *Doctrinile partidelor politice*, Garamond, București, 1995, p.42-43.

¹³ Hugues Portelli, *Les régimes politiques européens. Etude comparative*, LGF, Paris, 1993, p. 165-166.

¹⁴ John Breuilly, *Nationalism and the State*, Manchester University Press, 1993, p. 72.

¹⁵ Guy Hermet, *Istoria națiunilor și a naționalismului în Europa*, Institutul European, Iași, 1997, p. 327.

Așa cum subliniam în numărul trecut, dacă trecem de la asemenea aspecte concrete ale implicațiilor Legii statutului la o examinare conceptuală a acesteia, concluzia generală care se impune este aceea că prevederile sale contravin principiilor dreptului internațional referitoare la raporturile dintre state. Iată câteva argumente în acest sens:

1. Suveranitatea statelor se concretizează, între altele, în autoritatea acestora asupra teritoriului național și asupra populației. De aici decurge dreptul suveran al statului de a decide, în baza legislației interne și a normelor internaționale la care acesta este parte, în orice problemă care privește cetățenii proprii și activitățile ce se desfășoară pe teritoriul țării.

Prevederile legii la care mă refer contravin acestor cerințe ale principiului suveranității statelor. Nu încapé îndoială că, pe plan intern, fiecare stat e în măsură să creeze cadrul juridic pe care-l consideră adecvat desfășurării vieții economice, sociale, culturale, asigurării ordinii publice

Legitimația de maghiar

În contradicție cu principiile dreptului internațional

Prof.univ.dr. Constantin VLAD

etc. Se aplică aceasta și cetățenilor străini? Da, ca o condiție generală, deci *cu aplicabilitate pentru toți* cei ce se află și se angajează în activități pe teritoriul statului respectiv; cu alte cuvinte, oricine vrea să călătorească, să muncească etc. într-o țară este dator să respecte ordinea juridică în vigoare în țara respectivă. Atunci însă când pentru cetățeni ai unui alt stat sau pentru o anumită categorie dintre acești cetățeni, se stabilesc condiții distincte, diferite de cele generale, este firesc ca un asemenea *statut special* să rezulte dintr-un acord între statul-gazdă și statul ai cărui cetățeni se bucură de privilegiile prevăzute de el. Potrivit legii menționate însă, un astfel de statut special pentru maghiarii din țările vecine este determinat în mod unilateral, *ca un act de voință al statului ungar, și nu ca un acord de voințe între acesta și statele vecine*. În felul acesta, statul ungar exercită un act de autoritate (de putere) care nu-și găsește acoperire în dreptul internațional; mai mult, el privează statele vecine de unele atribute ale suveranității în ceea ce privește proprii lor cetățeni.

2. Asemenea observații sunt cu atât mai valabile în ceea ce privește acțiunea puterii de la Budapesta de a legifera anumite drepturi aplicabile etnicilor maghiari, cetățeni români, pe teritoriul României, pentru a mă referi la România. Desigur, este o practică quasi-generală ca statele, societatea civilă etc. în diferite țări să sprijine grupurile etnice înrudite existente în alte state pentru menținerea și afirmarea identității lor naționale, înainte de toate, a limbii și culturii proprii. Astfel de practici sunt normale și legitime atunci când ele se bazează pe acorduri coresponsuzătoare între părți, în genere când ele nu contravin normelor legale din statele în care respectivele grupuri etnice ființează. În atari condiții, ele sunt benefice, contribuind la stabilirea unor raporturi de înțelegere și bună vecinătate.

Statutul maghiarilor de peste hotare este însă cu totul altceva. Anume, prin el, pentru o anumită categorie de cetățeni români de etnie maghiară, statul ungar legiferează drepturi de care aceștia să beneficieze *în mod individual și nominal* în țara în care ei trăiesc; cu alte cuvinte, o lege maghiară, votată la Budapesta este destinată și ar fi aplicată în România unor cetățeni români. Susținerile unor oficiali maghiari, în sensul că legea s-ar aplica doar în Ungaria și, deci, nu ar presupune elemente de extrateritorialitate sunt contrazise de conținutul legii. Astfel, art.1, al.1 prevede că „Legea are efect asupra locuitorilor Republicii Croate, RF a Iugoslaviei, României, Republicii Slovene, Republicii Slovace sau Ucrainei, care n-au cetățenie maghiară, dar au naționalitatea maghiară”. Iar art.2, al.1 stipulează: „Persoanele sub incidența legii beneficiază atât pe teritoriul Republicii Ungare, cât și la domiciliul din țările de reședință (subl. mea -C.V.) de sprijinul și facilitățile acordate în baza legitimației prevăzute la

art. 19” (Legitimația de maghiar). Ca efect, în România s-ar constitui două ordini juridice: una creată în mod constituțional pentru *toți* cetățenii și instituțiile țării, și o alta, hotărâtă în capitala altui stat pentru cetățenii români de etnie maghiară. Astfel, legea maghiară ar beneficia de *extrateritorialitate prin voința unilaterală a legiuitorului ungar, caz fără precedent în raporturile dintre state care se bucură de egalitate suverană, potrivit întregului sistem al ordinii juridice internaționale, clădit pe Carta Națiunilor Unite*

3. Mai mult decât atât, legea la care mă refer dă anumite atribuții, deci drepturi și responsabilități, unor organizații din țările unde ea ar fi aplicată – definite de art. 25 al legii drept *organizații de utilitate publică*. Acestea ar urma să primească cererile de eliberare a legitimației maghiare, precum și cererile de sprijin ale celor ce-și dau copiii la școli cu limba de predare maghiară, să verifice dacă solicitanții întrunesc condițiile

cerute și să facă recomandările de rigoare către autoritățile ungare, care decid în ceea ce privește eliberarea legitimației de maghiar și acordarea de sprijin. În mod concret, aceste organizații de utilitate publică din țara de reședință a solicitanților urmează să încheie *contracte de drept civil* cu organizațiile de utilitate publică din Ungaria, în baza cărora solicitanții ar beneficia de sprijinul prevăzut de lege.

Astfel, aplicarea legii în cauză ar duce la crearea unei rețele de structuri, cu funcționari angajați și plăți de statul ungar, structuri care s-ar organiza și ar funcționa îndeplinind o serie de atribuții administrative în România, dar nu pe baza unei legi românești. Ar fi vorba nu despre instituții cum sunt companiile, reprezentanțele unor companii, fundațiile etc. străine, înființate și funcționând prin decizii ale organelor abilitate ale statului român, ci de structuri care ar funcționa în România, dar nu pe baza legislației românești. Prezența unei astfel de structuri, organizate, finanțate și, practic, dirijate de statul ungar ar constitui *un fel de extrateritorialitate maghiară pe plan administrativ, distinctă și paralelă cu structurile administrative ale statului român*. Poate că tocmai o astfel de perspectivă îi face pe unii promotori zeloși ai revizionismului maghiar să considere adoptarea Legii statutului drept un prim pas în direcția anulării Tratatului de pace de la Trianon.

Lată tot atâtea argumente care dau deplin temei pozițiilor adoptate de autoritățile de la București în sensul că, în lipsa unor aranjamente convenite prin negocieri pe plan bilateral, Legea statutului maghiarilor de peste hotare nu va fi aplicată în România. Această poziție, ca și cea a Slovaciei, însoțită de o perseverență activitate politico-diplomatică, are o deosebită importanță principală și practică. Ea este natură să contribuie activ la clarificarea organismelor comunitare și a altor structuri europene, cum sunt Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa și Consiliul Europei, Alianței Nord-Atlantice, precum și mass-media asupra contradicției dintre legea adoptată în Ungaria, pe de o parte, și principiile fundamentale ale dreptului internațional, ca și normele europene, pe de altă parte, precum și asupra consecințelor ei pe planul relațiilor interetnice și al raporturilor dintre state în această parte a continentului. Cunoscutul istoric american Keith Hitchens declara recent: „*Am citit despre legea votată de Parlamentul ungar privind etnicii unguri care trăiesc în afara Ungariei. Aceasta este o acțiune care merge contra a tot ceea ce se petrece în Europa Occidentală...Și sunt sigur că guvernul ungar primește tot felul de sfaturi 'calduroase' din partea NATO, a Uniunii Europene, și chiar din SUA în sensul că nu este genul de lucruri care să fie tolerat*”. Nu pot decât să sper că presupunerile profesorului Hitchens asupra semnificației mesajelor pe care Budapesta le primește din străinătate în legătură cu Legea statutului să se confirme.

Televiziunea *România de Mâine*

Post propriu de televiziune național, universitar și cultural

„Prin noi, facultatea la tine acasă!” ÎN SPRIJINUL PREGĂTIRII STUDENȚILOR DE LA UNIVERSITATEA SPIRU HARET

Postul de televiziune *România de Mâine (tvRM)* transmite, în direct și înregistrate, din amfiteatrele și laboratoarele universității, cursuri, sinteze, consultații, lucrări practice de laborator *pentru studenții de la toate formele de învățământ, cu precădere pentru cei ocupați în diverse activități.* De asemenea, programul postului cuprinde emisiuni cu caracter cultural, științific, informativ, educativ, sportiv, de divertisment.

Studioul amfiteatru

Programul Televiziunii *România de Mâine (tvRM)*

Luni 5 noiembrie 2001	Marti 6 noiembrie 2001	Miercuri 7 noiembrie 2001	Joi 8 noiembrie 2001
7:30 Știri 8:00 Revista presei 9:00 Dreptul muncii (3) 10:10 Fișier economic. Este sistemul capitalist cel mai bun sistem? 10:40 Drept penal – partea generală (4) 11:00 Drept civil (3) 12:10 Cum să începem o afacere? 12:35 Drept roman (3) 13:10 Din folclorul românesc 13:30 Nouă meșteri mari. Documentar 13:50 Moment folcloric 14:00 Cercetări de marketing (2) 14:30 Pedagogie generală (3) 15:00 Program educațional. Documentar 15:30 Bazele informaticii (3) 16:10 Psihologia educației (4) 16:40 Asistența socială 17:10 Psihologia experimentală (5) 17:40 Informatică pentru sociologie (5) 18:10 Anul Brâncuși. Popas la Hobița 18:20 Cromatică autumnală 18:30 Știri 19:00 Dialog juridic – consultații juridice cu prof. univ. dr. Corneliu Turianu 19:30 Opera din Beijing (1) 20:05 Ferestre spre Europa (1) 20:25 Videoclipuri muzicale 21:20 Parcul național 22:20 Videoclipuri muzicale 23:00 Știri 23:30 Program muzical nocturn	7:30 Știri 8:00 Revista presei 9:00 Economie politică (4) 9:50 City – inima economiei britanice. Documentar 10:15 Geografie economică mondială (5) 11:15 Controlul poluării. Documentar 11:45 Matematici pentru economiști (4) 12:05 Birotică (3) 12:30 Statistică economică (5) 13:05 Melodii populare românești 13:30 Tradiții păstorești. Documentar 13:55 Istorie și civilizație franceză (4) 14:40 Bourgogne. Documentar 15:30 Istoria literaturii române (2) 15:55 Lieduri pe versuri de Eminescu 16:15 Limba latină (4) 16:45 Ferestre spre Europa 17:10 Limba română (2) 18:10 Spiru Haret – ctitor de școală românească 18:20 Cromatică autumnală 18:30 Știri 19:00 Sănătate pentru toți 19:55 Patrimoniul cultural al umanității 20:55 Videoclipuri muzicale 22:00 Cultura americană. Documentar 22:30 „Crossing point” jazz 23:00 Știri 23:30 Program muzical nocturn	7:30 Știri 8:00 Revista presei 9:00 Bazele informaticii (3) 9:30 Piețe de capital și burse de valori (2) 9:55 Piața. Documentar 10:20 Cercetări de marketing (3) 10:50 Protecția consumatorului. Documentar 11:15 Psihologia educației (6) 11:55 Tineretul britanic. Documentar 12:20 Pedagogie generală (4) 12:50 Ilustre din Cuba 13:00 Din folclorul românesc 13:25 Tradiții păstorești. Documentar 13:55 Relații internaționale contemporane (1) 15:05 Ferestre spre Europa 15:30 Drept internațional public (2) 16:40 Drept comercial (3) 17:05 „Doar o zi”. Reportaj turistic 17:15 Cultură și civilizație europeană (2) 18:20 Parcuri bucureștene 18:30 Știri 19:00 Litera și spiritul legii – talk-show de prof. univ. dr. Corneliu Turianu 20:00 Simbolul eternității în China. Documentar 20:35 Viața planetei. Marea 21:30 Videoclipuri muzicale 22:35 William Merritt - pictură 23:00 Știri 23:30 Program muzical nocturn	7:30 Știri 8:00 Revista presei 9:00 Dreptul muncii (4) 10:10 Femeia în societate. Documentar 10:40 Drept civil (4) 11:50 Drept penal - partea generală (5) 12:20 Istoria statului și dreptului românesc (1) 12:50 Melodii populare românești 13:15 Ceramică de Hurez. Documentar 13:45 Interpreți de altădată 14:00 Psihologia educației (5) 14:30 Drept diplomatic și consular (1) 15:00 Dialog juridic (r) 15:25 Istoria economică a României (4) 16:05 Fișier economic :Intreprinderi mari sau mici ? Documentar 16:30 Geografie economică mondială (6) 17:35 Bazele contabilității (3) 18:20 Parcuri bucureștene 18:30 Știri 19:00 Lecția de sănătate 19:30 Festivaluri tradiționale chinezești. Documentar 20:05 Microcosmos: Concert în iarbă. Documentar 21:15 Step. Spectacol-școală 21:25 Regii ritmului din Manhattan 22:15 Parcuri celebre 23:00 Știri 23:30 Program muzical nocturn

Știri din țară și din întreaga lume pentru cele mai largi categorii de telespectatori

Vineri 9 noiembrie 2001	Sâmbătă 10 noiembrie 2001	Duminică 11 noiembrie 2001
7:30 Știri 8:00 Revista presei 9:00 Statistică economică (5) 9:30 Reciclarea prosperității. Documentar 10:00 Bazele informaticii (4) 10:30 Economie politică (7) 11:25 Asigurările în economia de piață. Documentar 11:50 Istoria economică a României (4) 12:20 Cercetări de marketing (4) 12:50 Răul din pădure. Reportaj turistic 13:00 Din folclorul românesc 13:25 Biserica din Brădești. Documentar 13:40 Melodii populare românești 14:00 Limba română (5) 14:35 Literatură engleză (2) 15:00 Sănătate pentru toți (r) 16:00 Literatură română (2) 17:00 Contemporanul meu, Caragiale 17:40 Limba latină (5) 18:05 Trepte spre performanță 18:20 Cromatică autumnală 18:30 Știri 19:00 <i>Lumea în clipa 2000</i> - talk-show de Marian Oprea 19:55 Muzică și dansuri irlandeze (1) 20:55 Balet – spectacol-școală 21:20 Muzică și dansuri irlandeze (2) 22:00 Concert cameral. Cvartetul Credo 23:00 Știri 23:30 Program muzical nocturn	7:30 Știri 8:00 Revista presei 9:00 Psihologia educației (6) 9:35 Informatică pentru sociologie (6) 10:05 Cum ne conducem regiunea ? Documentar 10:35 Psihologie experimentală (5) 11:05 Frumusețea profesiei de medic veterinar 12:25 Metode și tehnici de cercetare în sociologie (5) 12:45 Oaspeți ai Universității <i>Spiru Haret</i> 12:55 Melodii populare românești 13:25 Călător în Țara Lăpușului 13:45 Cântecul Oltului 14:00 Anatomie funcțională (2) 14:55 Ilustre din Cuba 15:00 Litera și spiritul legii (r) 16:00 Literatura română (3) 17:10 Genurile presei (1) 17:45 Idei în dezbatere: Istoria reformei învățământului românesc (1) 18:20 Toamna în parc 18:30 Știri 19:00 Pași pe glob 19:30 Melodii populare românești 19:55 Interviu săptămânii 20:30 Provence. Documentar 21:20 Compania de dans Rebecca Kelly 21:50 Cuba. Reportaj turistic 22:35 Jose Liman – dance company 23:05 Știri 23:30 Program muzical nocturn	7:30 Știri 8:00 Microcosmos: Concert în iarbă. Documentar 9:10 Sub semnul crucii: Călător în Țara Lăpușului. Documentar 10:10 Din folclorul românesc 10:45 Rolul medicului veterinar în protecția sănătății consumatorului 11:50 O floare printre flori 12:00 <i>Lumea în clipa 2000 (r)</i> 13:00 Noua cultură și artă chineză 13:35 Toamna în Bucegi 13:45 Studenți în concert 14:25 Stress-ul: dezbatere 14:50 Spiru Haret – ctitor de școală românească 15:00 Lecția de sănătate (r) 15:30 Parisul. Documentar 16:20 Din folclorul românesc 16:45 Arta fotografiei 17:15 Trepte ale performanței 17:30 Multiculturalism. Documentar 17:55 Muzică populară românească 18:20 Cromatică autumnală 18:30 Știri 19:00 Oaspeți ai Universității <i>Spiru Haret</i> 19:20 Jazz la Cotton Club (I) 20:10 Simbolul eternității în China 20:50 Jazz la Cotton Club (II) 21:40 Cuba – reportaj turistic 22:00 <i>Tropicana</i> – spectacol muzical 23:00 Știri 23:30 Program muzical nocturn

Opinia națională

Telefoane:
410.39.11 și 410.39.13,
interioare:
117, 122
Fax:
411.33.84

REVISTA *OPINIA NAȚIONALĂ* ESTE EDITATĂ DE FUNDATIA ROMÂNIA DE MÂINE.

Instituție social - umanistă de cultură, știință și învățământ

Revista se poate procura prin abonament de la toate oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.

Solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: *Opinia națională*, Splaiul Independenței nr. 313, Sectorul 6, București, Cont 2511.1-23.1/ro1-B.C.R. – Sucursala Unirea.

ISSN 1221-4019

Machetarea computerizată și tiparul executate de LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI TIPOGRAFIA FUNDATIEI ROMÂNIA DE MÂINE

Publicația *OPINIA NAȚIONALĂ* este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

Perioada interbelică, în ascensiunea civilizației românești, s-a impus mai mult prin dezvoltarea creației spirituale, culturale și științifice, decât a economiei; brăzdată, pe lângă marcanta dezvoltare a producției, de urmările războiului, de greutățile refacerii, de consecințele crizelor agrare și industriale.

După instaurarea păcii și întregirea statală a României în 1918, în atmosfera entuziastă generată de aceste evenimente cardinale, pierderile și durerile războiului trec pe plan secundar; întreaga viață economică, socială și politică urmează, în cadență rapidă, prefaceri și restructurări radicale; România apare ca cel mai mare stat din Sud-Estul Europei; era a 5-a după populație și a 7-a după teritoriu pe continent.

S-au dublat nu numai populația și teritoriul său, dar au crescut considerabil bogățiile țării. România a devenit unul din cele mai bine înzestrate state cu resurse naturale și umane; la petrol și gaze, la metale nobile – aur și argint – era a doua din Europa; poseda 7 mil. ha păduri și 14 mil. ha suprafață arabilă.

După război, demarează mari transformări sociale și politice; reforma agrară din anul 1921 și votul universal aduc țărănimii – 80% din populația României – dreptul de vot egal și pământ pentru majoritatea ei prin împroprietărire; dispare o puternică clasă socială, a marilor proprietari funciari și partidul pe care îl reprezenta, impunându-se în viața politică două forțe – PNL, exponent al burgheziei bancar-industriale naționale și PNT, reprezentant al maselor rurale.

Întreaga problematică a existenței și perspectivei dezvoltării, a structurilor și dimensiunii prefacerilor se modifică radical față de situația existentă cu 5-6 ani în urmă.

Viața economico-socială (astfel) restructurată a constituit un larg câmp de preocupări și investigații pentru a răspunde la numeroase întrebări ridicate de evoluția în perspectivă a țării; s-au organizat dezbateri, conferințe științifice; s-au elaborat analize și studii asupra variatelor aspecte sectoriale, s-au formulat soluții de propășire a economiei.

În acest travaliu științific de căutare și dezlegare a complicatelor chestiuni ale adaptării la noile condiții interne și externe, s-a remarcat și impus o pleiadă de tineri

110 ani de la nașterea lui Victor Slăvescu

UN REMARCABIL ECONOMIST DIN PERIOADA INTERBELICĂ

Prof.univ.dr. Victor AXENCIUC

economiști, sociologi, cu studii universitare temeinice și titluri academice, ca: I.N. Angelescu, I. Răducanu, Virgil Madgearu, Victor Slăvescu, G. Leon, Gr. Mladenatz, N. Manolescu, D. Gusti etc. Din inițiativa, cu efortul și cu sprijinul lor s-au creat institute de cercetare, catedre universitare, s-au înființat noi publicații periodice, s-au format asociații de studiu etc., prin care științele economice, până la război mai mult ignorate din punct de vedere instituțional, s-au impus în opinia publică, au ocupat locul cuvenit în viața practică și științifică a țării până în Academia Română.

În jurul Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale sau cum se numea curent a Academiei Comerciale se polarizează o largă activitate universitară, de cercetare și management economic. Aici au început cariera mulți tineri economiști deveniți apoi personalități importante ale vieții sociale românești.

Pe acest teren benefic și competitiv se remarcă în plină activitate și tânărul Victor Slăvescu. S-a născut în 5 iunie 1891, în Rucăr jud. Muscel, ca al doilea băiat al familiei Slăvescu. Tatăl, ofițer de carieră, se mută mereu cu familia, după interesele serviciului, astfel că fiul, Victor, urmează școala primară la Slatina, dar liceul îl începe la Pitești și îl termină la București la renumitul liceu Gh. Lazăr, unde susține și bacalaureatul, în anul 1910. După efectuarea serviciului militar, în 1911 pleacă în străinătate unde urmează studiul universitar în Franța și Germania. La Universitatea din Halle absolvă facultatea, dar încheie și doctoratul cu teza – *Problema agrară în România*.

Virtuțile savantului

Anii de studii au fost prolifici pentru studentul V. Slăvescu; după cum arată în notele sale biografice, a audiat cursuri ale unor mari economiști ai vremii: la Paris – Paul Leroy Boileau, Charles Gide (cu care va colabora mai târziu), Charles Rist (cu care va negocia, în calitate de ministru de finanțe al României, plata datoriei statului român), apoi cursuri ale unor remarcabili profesori germani (Gustav Cohn, Lujo Brentano, George von Mayer etc.) și în deosebi conducătorul lucrării sale de doctorat, Johannes Conrad care-i va aprecia teza cu „Magna cum laudae”.

Întors în țară, se angajează, în calitate de contabil la Banca Românească, una din cele mai puternice instituții bancare, la vremea aceea, din România, în întregime cu capital autohton (și bastion financiar al PNL). Intră în rândurile acestui partid din convingerea promovării și apărării intereselor economice naționale în condițiile în care companiile străine controlau industria mare (peste 80% din capital), sistemul mare bancar (60%), comerțul de export. El va face parte din noua generație de economiști care se angajase să susțină idealurile independenței economice și politice a României.

Simptomatic și expresiv, în acest sens, este că în 1918, un grup de tineri economiști – Victor Slăvescu, Ion Răducanu, Virgil Madgearu – întemeiază publicația *Independența economică* – ce va dobândi un mare prestigiu în anii interbelici.

După Marea Unire – lui Victor Slăvescu i se încredințează sarcina organizării în provinciile unite la patrie, de filiale și agenții ale Băncii Românești, prilej cu care în câțiva ani de muncă reușește să cunoască foarte bine problemele economice în general, și ale creditului, în special.

Între timp, Victor Slăvescu publică mai multe studii și articole, dar se impune cu lucrări și broșuri în care face analiza băncilor mici, mijloicii și mari din România până la 1915, a organizației bancare din timpul războiului, a sistemului bancar de după război, precum și printr-o valoroasă

Permanențe românești

monografie a BNR. A devenit astfel într-un timp relativ scurt, cel mai competent cercetător al sistemului bancar românesc.

Dar cariera lui Victor Slăvescu abia acum ia înălțime, manifestându-se prin virtuți deosebite, chiar excepționale, de cercetător, teoretician, conducător bancar și profesor universitar, până la consacrarea supremă de academician.

După anii de rodnică activitate la Banca Românească, în 1923 i se încredințează postul de administrator al Institutului de emisiune și credit a țării, fiind deosebit de apreciat de Vintilă Brătescu.

În programul de perspectivă al PNL, de industrializare a economiei, se prevedea crearea unui institut special de finanțare a industriei, inexistent până atunci. Ca urmare, în 1924, din inițiativa și cu suportul BNR, cu sprijinul statului, se creează Societatea Națională de Credit Industrial, pe scurt Creditul Industrial, alimentat cu fondurile Institutului de emisiune în scopul sprijinirii capitalului autohton pentru a face față industriilor cu capitaluri externe. Menționăm că aceste industrii primeau credite de la centrele bancare occidentale cu 4-5% dobândă, în timp ce pe piața românească cele mai avantajoase credite se obțineau cu 8-10%.

Victor Slăvescu, în 1924, este trecut să organizeze o nouă instituție – Creditul Industrial – în calitate de director, în conducerea căreia va lucra până în anul 1936.

Între timp este ales de 6 ori deputat al PNL, numit subsecretar de stat, ministru de finanțe, ministru al înzestrării armatei (1938-1939).

În același timp, ocupă funcția de conducere în organisme profesionale de prim rang: președinte, după 1936, al Uniunii Generale a Industriașilor din România, cea mai puternică organizare a marii industrii românești; pe de altă parte, din anul 1930, după moartea lui I.N. Angelescu, este ales **Președinte al Asociației Generale a Economiștilor din România**, pe care o conduce până în 1937, organizând ample și fructuoase dezbateri științifice.

În **învățământul superior** este solicitat în 1925 la Academia Comercială în calitate de conferențiar; în anul 1928, devine prof. agregat, iar din 1930 funcționează, până în 1947, ca profesor titular la diferite discipline. Activitatea sa didactică începe cu discipline de microeconomie pentru a se încheia după două decenii prin cursuri de macroeconomie; elaborează și predă cursuri de economia întreprinderilor, economia transporturilor, de

finanțare a întreprinderilor, de monedă și credit, de schimb și tehnică bancară, pentru ca, în ultima perioadă, după 1936, să predea cursuri de economie națională, iar din 1940, după dispariția lui Virgil Madgearu, să preia catedra și cursul de economie politică și politică economică. În anul 1944, este numit rector al Academiei Comerciale.

Predarea disciplinelor economice i-a prilejuit prof. Victor Slăvescu elaborarea și publicarea a 14 cursuri, între care se impune Tratatul de bancă, în 2 volume de 1200 pag.

Studiul monografic - o prioritate

Concomitent cu funcțiile de înalt manager bancar, de profesor universitar, Victor Slăvescu desfășoară o viguroasă și fructuoasă activitate de cercetare și publicistică. Studiile și articolele sale de economie națională și mondială, bancară și financiară, publicate între 1915-1946 depășesc cifra de 430, regăsindu-se în toate publicațiile de importanță ale vremii (Argus, Democrația, Universal, Economia Națională, Independența economică, Buletinul Economic Român, Analele Băncilor etc.).

În aceeași perioadă, publică 27 cărți și broșuri unele din ele fragmente importante din cursurile originale sau studii masive din perioade.

Dar domeniul în care a cercetat și elaborat cel mai mult, rămânând prin tematică și volum de neegalat în literatura economică românească a fost acela al **monografiilor de economiști și de instituții bancare din secolul 19**. Această cercetare, începută încă din 1914 ca monografiile componentelor sistemului bancar, cum s-a menționat, continuă

după 1937 până în 1977, când încetează din viață. În aceste ultime patru decenii, studiind cu cerbicie, tenacitate, cu devotament pentru cercetarea economică – un imens material bibliografic din arhive și biblioteci elaborează după modelul – viața și opera – unor mari personalități de economiști români – volumele despre: N. Șuțu, Ion Ionescu de la Brad, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Partenie Cosma, Eugeniu Carada, Al. Moruzi, Mavrogheni, Ion Strat, Ioan Ghica, ca monografii publicate până în 1947. După câțiva ani de detenție nedreaptă și nemeritată, Victor Slăvescu continuă până în 1977 să cerceteze la Biblioteca Academiei și la Arhivele Statului și să elaboreze **șirul de monografii**. A lăsat moștenire 20 monografii asupra gândirii și istoriei economice și sociale în 77 volume, în sumă de 38.000 pagini dactilografiate, ceea ce, după unii cunosători, ar echivala cu volumul scrierilor lui Nicolae Iorga.

Această considerabilă operă rămâne să fie studiată, dar mai ales valorificată de cercetători și de instituțiile abilitate, și redată culturii naționale.

Între operele rămase în manuscris, de menționat cele referitoare la P.S. Aurelian, Eric Winterhalder, A.D. Xenopol, **Mișcarea socialistă în România** până la 1914, **Finanțele României** în diferite epoci.

Încă înainte de a se releva cu această cercetare inedită, impresionantă, Victor Slăvescu s-a impus ca o personalitate de excepție a vieții economice românești, cumulând, în mod fericit, calitățile de cercetător, profesor universitar și manager bancar. Recunoașterea valorii sale științifice o face **Academia Română**, în 1936, când îl alege ca membru corespondent, iar trei ani mai târziu ca membru titular.

Victor Slăvescu, prin întreaga sa activitate de cercetare, didactică și practică financiară, în cele peste șase decenii de eforturi creatoare, s-a dovedit o **personalitate de primă mărime** în rândul economiștilor români din epoca interbelică.

Și-a adus cea mai importantă contribuție la valorificarea moștenirii gândirii economice sociale românești din secolul 19.

Dacă am proceda didactic, am putea spune că Victor Slăvescu, prin cercetările sale a pus bazele moderne ale gândirii economice românești;

– a elaborat componentele esențiale ale istoriei sistemului bancar modern din România;

– a contribuit, trei decenii, la organizarea sistemului bancar și de credit al țării;

– a apărut și sprijinit prin scrieri și activitatea practică, dezvoltarea economică a României, capitalul național în competiție și luptă cu cel extern; credea neștrămutat în propășirea României și în independența sa economică; a fost unul dintre promotorii de frunte ai politicii, *prin noi înșine*;

– a fost unul dintre profesorii remarcabili de științe economice din perioada interbelică.

Profesorul și academicianul Victor Slăvescu ca personalitate a mediului universitar, academic și bancar-financiar s-a relevat cu trăsături alese de înaltă exigență, de talent și pasiune, de dragoste pentru muncă; dispunea de o excepțională capacitate de muncă, de concentrare a eforturilor împlinite cu voință și inițiative novatoare, cu perseverență recunoscută; în mediul public a fost unul dintre pușinii oameni politici care nu s-a dezonorat în acțiuni și scandaluri de corupție. Deși a ocupat posturi cheie în unele din cele mai importante întreprinderi bancare și industriale ale țării, nu a folosit pozițiile sale pentru a acumula averi fără muncă.

„Excelent organizator și animator”

Toți cei care l-au cunoscut, cu care a lucrat îl apreciază elogios. **Anghel Rugină**, fostul lui doctorand, într-un studiu consacrat lui V. Slăvescu îl prezintă astfel: „Slăvescu a fost un gânditor devotat științei economice. În domeniul economic și financiar el a produs mai mult decât orice alt economist român din acest veac... [el a fost un om de mare valoare pentru știința românească și pentru țara lui pe care a servit-o cu atâta zel”^[1]].

Academicianul **Vasile Malinschi** în lucrarea *Economiști la Academia Română*, scrie caracterizându-l în esență: „Victor Slăvescu n-a fost numai un distins economist, un strălucit profesor universitar, un profund și multilateral cercetător și cunoscător al marilor probleme ale economiei naționale și mondiale ale epocii sale, dar ca un adevărat erudit... a fost un excelent organizator, animator și conducător al unor mari întreprinderi și instituții publice economice”^[2].

La fel și **Costin Murgescu**, în studiul special consacrat din *Mersul ideilor economice la Români* subliniază la superlativ calitățile prof. Victor Slăvescu: „Festivitatea lui V. Slăvescu este uluitoare, iar meritele sale în reînvierea economică a secolului XIX sunt indiscutabile, [opera sa fiind „dominată de bogăția de informație adunată și pusă în circulație spre a reconstitui viața economică a secolului XIX și a uora dintre principalele ei figuri”^[3]].

Pentru acad. **N. N. Constantinescu**, ca fost student al lui Victor Slăvescu, acesta „a fost și rămâne cel mai însemnat istoric al băncilor din România. Fără monografiile sale nu s-ar fi cunoscut trecutul creditului în România. A făcut mult pentru punerea în lumină a economiștilor din secolul 19, a ideilor și operelor lor, a constituirii științei economice românești moderne”^[4].

La final dacă ne este permis să formulăm o încheiere la această sumară rememorare a vieții și operii lui V. Slăvescu, aceasta ar fi ca generațiile mai tinere, care au în față o viață și o carieră de realizat, să-i urmeze exemplul de tenacitate în muncă și credință în idealurile propășirii națiunii noastre.

- Volumul *Victor Slăvescu* 1891-1977, Editura Academiei Române, București, 1993, p.35.
- Vasile Malinschi, *Economiști la Academia Română*, București, 1990, p.110
- Costin Murgescu, *Mersul ideilor economice la Români*, vol. I, București, 1987, p.91.
- Victor Slăvescu*, 1891-1977, Editura Academiei, București, 1993, p.47.

„Comoară”....

„Pe moșie revărsată”

Conf.univ.dr. Ioan ȘERDEAN

1. Autorul acestor rânduri nu este un specialist pe tărâmul nici uneia din domeniile lingvisticii. M-am apropiat, totuși, de aria de-a dreptul fascinantă a acestor discipline de înaltă ținută științifică din cel puțin două motive. Primul ține mai ales de partea lăuntrică, sufletească a existenței. Sunt nu doar un admirator al limbii române: sunt un pasionat, un împătimit al căutării și mai ales al găsirii frumuseții limbii noastre. „În afara ei nu recunosc deasupra decât pe Dumnezeu”. Mulțumesc lui Fănuș Neagu, de la care am împrumutat acest gând; gând care e al tuturor celor ce cred în *Ea* și în *Cel de Sus*.

Al doilea argument al apropierii mele de limba română e mai...pământean,

oarecum. Personal am, totuși, ceva cu cei ce lucrează în acest domeniu fascinant, al lingvisticii, ceva care îmi este atât martor, cât și suport de nădejde: am „pătimit” și eu, alături de lingviști sau împreună cu ei (ca să folosesc o vorbă înscrisă pe o plăcuță de marmură lipită pe fațada unei case din Râșinariii Sibului, din care aflăm: „aici, în această casă s-a născut (...) poetul pătimirii noastre”, sunt și eu născut, crescut și școlit în bună măsură pe meleaguri ardelence.

Iar dacă de la lingviști am învățat câte ceva, și nu puțin, din tainele vorbirii corecte în limba noastră, am considerat că specializarea și experiența mea de învățător și pedagog mă obligă să-i ajut pe cei mai mici vorbitori de limbă română, ca împreună cu dascălii lor să

descifreze tainele slovelor, să pătrundă în lumea mirifică a cărții, s-o îndrăgească; a-i învăța să comunice corect, oral și în scris în limba română este o misiune fără egal. Lucru pe care l-am făcut, scriindu-le manuale de limbă română școlarilor mici, și manuale de metodică a limbii române pentru viitorii dascăli, manuale care s-au aflat și se mai află de foarte mulți ani la îndemâna celor ce învăța să comunice corect în limba română. Aceasta a fost, de altfel, și împrejurarea prin care, de peste doi ani, mi-a fost rezervată într-o prestigioasă revistă din Basarabia, rubrica „Pro Didactica”;

pentru care mă simt mai mult decât onorat și aduc sincere mulțumiri celor care m-au investit cu asemenea misiune.

2. Limba română, ca obiect de studiu, pe toate treptele învățământului preuniversitar,

în parte și universitar și chiar postuniversitar, este mai mult decât o disciplină de studiu. Preșcolarii, școlarii mici, elevii de gimnaziu și liceenii o învață și o exersează nu doar la orele speciale de limbă și literatură română, ci la toate disciplinele de învățământ. Corectitudinea exprimării este condiționată, după părerea noastră, în cea mai mare măsură de calitatea pronunției. Mai mult chiar decât cunoașterea problemelor de vocabular (lexic), cunoașterea și aplicarea normelor de pronunție, de rostire constituie principala marcă, principala emblemă a vorbirii corecte. Acest adevăr trebuie luat în seamă cu atât mai mult în condițiile în care „ortografia limbii române este fonetică” (Al. Graur).

Problema pronunției este prioritară dacă se are în vedere că, încă la câteva luni după naștere, copilul emite mai întâi sunete, care reprezintă mai degrabă exerciții pentru formarea glasului, pentru ca treptat să „rostească”, fie și numai mecanic, foneme; nu izolate, ci eventual pe silabe repetate. În parcurgerea drumului spre comunicare prin limbaj, după ce într-o primă etapă, copiii răspund semnalelor verbale (întrebărilor), aduc sincere mulțumiri celor care m-au investit cu asemenea misiune.

3. Limba română, ca obiect de studiu, pe toate treptele învățământului preuniversitar,

„pa-pa” etc., după care la semnale verbale (întrebări) răspund cu ajutorul cuvintelor rostite. De acum, copilul intră pe traseul învățării pronunției. Și cum o regulă acceptată de toată lumea atrage atenția asupra asigurării corectitudinii oricărui început în formarea unei deprinderi, de felul cum sunt conduși copiii încă de acum, prin modelele de pronunție oferite de cei din jur, pe care micii „învățăci” le imită, depinde corectitudinea pronunției, în perspectiva formării și dezvoltării limbajului.

Sărind peste primii doi-trei ani ai copilăriei, la grădiniță, îndeosebi în grupa mare (sau în cea pregătitoare) precum și în clasa întâi a școlii primare, învățarea pronunției corecte capătă un demers metodic adecvat, prin organizarea sistematică a unor lecții, de separare a fonemului din vorbire, prin pronunțarea lui corectă, în diverse combinații, ceea ce asigură o preocupare auditivă adecvată. Este ceea ce se numește *auz fonematic*. Acesta nu e altceva decât ceea ce în perceperea sunetelor muzicale se numește *auz muzical*. Numai că, dacă în cazul auzului fonematic nu se pune problema incapacității de percepere a înălțimii sunetului rostit, auzul muzical presupune o capacitate nativă, pentru a putea realiza intonația corespunzătoare fiecărui sunet muzical la înălțimea dată. Afonii nu dispun de capacitatea de a realiza cu glasul sunetul muzical la

înălțimea corespunzătoare, nu pentru că nu au voce, ci pentru că nu au auz muzical.

Revenind la *cultivarea auzului fonematic*, întregul demers metodic presupune exersarea corectă a pronunției sunetului prin respectarea unor norme care țin de poziția corespunzătoare a fiecărei componente a organului fonator, prin modul în care are loc emisia aerului ș.a.m.d. Doar pe această cale pot fi prevenite deformările în pronunția și perceperea auditivă corectă a fonemelor, îndeosebi a celor care implică anumite dificultăți de emisie a lor (mai ales unele consoane; dar nu numai). Asemenea exerciții duc la formarea unor priceperi și deprinderi corespunzătoare, numai dacă sunt efectuate corect, sistematic, astfel încât să se poată preveni pronunția greșită.Căci, altfel, se știe, e incomparabil mai greu (dacă nu chiar imposibil) să fie corectate greșelile în rostirea corectă a fonemelor, inclusiv în combinații de silabe și cuvinte: chiar și în structuri gramaticale. La toate acestea trebuie ținut seama și de faptul că procesul de formare a unei pronunții corecte este determinat, în mare măsură, și de mediul social în care se formează vorbitorii de limbă rostită, de modelele ce li se oferă de către cei din jur.

(Continuare în numărul viitor)

